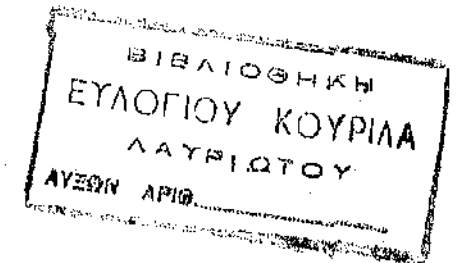


ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ

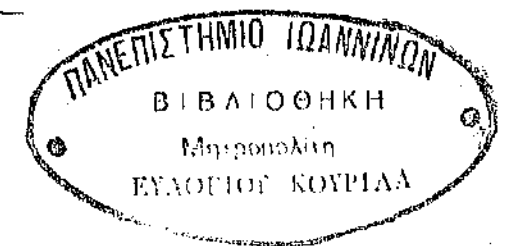
1883

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ]



ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΕΜ. ΦΡ. 8

076.



ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΑΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον τῆς Ἐστίας: Ὁδὸς Ἀγγέλου, 9.

1883

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΕ'

Συνδρομή ἑτησίᾳ Ἐν Ἑλλάδι γρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γρ. 20. - Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ Ἰταλιᾶς καὶ ἀπὸ τῶν ἑσῶν καὶ ἀπὸ τῶν ἑσῶν. - Πρακτικὸν τῆς Διακονίας. Ὅμιλος Ἀρχιεπισκόπου

29 Μαΐου 1883

Μεσαιωνικός βίος ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Συντάξας καὶ ἐκδότης Ἰ. Π. Σπυριδίου

Ἑλληνισμὸς κοινοτήτων καὶ βηματισμὸς τῆς βυζαντινῆς αυτοκρατορίας.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν Ἑλληνικῶν πολιτειῶν ἐρρυθμισμένη ἢ τῶν Θεσσαλονικέων πολιτεία, ἀναντιρρήτως ὤφειλε νὰ ἐμπνεύσῃ τὰς Ἑλληνικὰς ἰδέας καὶ ἰδέᾳ τὸν πρὸς τὰ γράμματα ἔρωτα παρὰ τοῖς εὐπόροις, ὡς ἐνέπνευσε τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς εἰς τὸν λαόν. Ἡ Θεσσαλονικὴ ἐχρημάτισεν ἀείποτε ἐστὶα καθαρῶς Ἑλληνικῇ, πρᾶγμα σπανιώτατον ἢ μᾶλλον μοναδικὸν ἐν μέσῳ τοῦ ἐπικρατήσαντος Βυζαντινοῦ Ρωμαϊσμοῦ. Τὸ ὄνομα μόνον τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς ἱεράρχου τοῦ Εὐσταθίου, θὰ ἐξήρκει εἰς ὑποστήριξιν τοῦ ἡμετέρου ἰσχυρισμοῦ. Ἀλλὰ καὶ μίαν πρὸ τοῦ Εὐσταθίου ἐκκτονταετηρίδα ὁ Ψελλός, ὁ κατ' ἐξοχὴν οὗτος φιλέλληνας Βυζαντινός, βλέπων ὅτι ἡ Ἑλλὰς ἔμενε βεβουλισμένη εἰς τὰ σκότῃ τῆς ἀμαθείας, παρεκίνει τὸν ἀνόνημον τῆς Θεσσαλονικῆς ἀρχιερέως, ὅπως διαχύσῃ φῶς τι καὶ ἐπὶ τῆς ἀτυχῆς χώρας, ἐν ἧ οἱ κολωνοὶ τῶν μνημείων ἐγείρονται ὡς ἀθάνατοι μάρτυρες λησμονηθείσης δόξης. Ἀλλ' εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἡμετέρου θέματος ἔχομεν μᾶλλον ψηλαφητὰς ἀποδείξεις, ἢ τὰς προσημειωθείσας ἐνδείξεις.

Ἀνεφέρομεν ἓνα τῶν Θεσσαλονικέων καταφυγόντα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, τὸν Καβάσιλαν. Ὁ αὐτοκράτωρ, ἀρεσκόμενος εἰς φιλολογικὰς συνεντεύξεις καὶ διαγωνισμούς, παρεκάλεσε καὶ τὸν Μακεδόνα ἄρχοντα ν' ἀναγνώσῃ πρὸ τῆς αὐλῆς τοῦ ἐγκώμιόν τι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ Καβάσιλας, ὡς γράφει, ἐγίνωσκεν ὅτι οἱ αυτοκρατορικοὶ ἐκεῖνοι διαγωνισμοὶ ἦσαν ἀληθῆς κωμῳδία, διότι ὁ μᾶλλον εὐνοούμενος προσημειοῦτο εἰς τὰ χειροκροτήματα δουλόφρονος αὐλῆς, οὐχ ἦτον ὁμοίως ἐδέχθη τὴν αυτοκρατορικὴν πρότασιν, ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ προτιμήσῃ τὸ τῆς Θεσσαλονικῆς ἐγκώμιον τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὡς γινώσκον ἡ μεγάλη χριστιανικὴ δόξα τῆς Θεσσαλονικῆς συνίστατο εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον.

τριον, ἀπὸ τῶν τεσσάρων τοῦ κόσμου σημείων συνέρσαν τότε εἰς τὴν Μακεδονικὴν πρωτεύουσαν χιλιάδες προσκυνητῶν. ἵνα ἐσορέσῃαι τὸν κατ' ἐξοχὴν Θεομάτουργον καὶ φιλοπάτριδα ἥρωα τῆς χριστιανισμοῦ, τοῦ ὁποῦ το ὄνομα διὰ τοῦ Μακεδόνα κατέστη συνώνυμον αὐτῇ τῇ Θεότητι. Περὶ τῆς κοσμοδοῆτου ταύτης δόξης ἠρρίζον τότε πρὸς τὴν Θεσσαλονικὴν, πᾶσαι ἄλλαι πόλεις, ὡς ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ περὶ τοῦ Ὀμήρου τὸ Σίρμιον ἰσχυρίζετο ὅτι εἶδε γεννηθέντα ἐν τοῖς τείχεσιν αὐτοῦ τὸν ἅγιον ἢ Σπάρτην ὅτι ἐκυβερνήθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου νομοθέτου ἢ Κόρινθος ὅτι κατέχευε τὸ γνήσιον αὐτοῦ λαίψανον ἢ Ἀττικὴν ὅτι ἦτο ἢ κατ' ἐξοχὴν προσκατευμένη ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνος ἁγίου χώρα, διότι ἐξ αὐτῆς παρήχθη ἡ μυστηριώδης ἐκείνη Μυροτόκος Παρθένος, εἰς ἣν ὁ ἅγιος ὤφειλε τὸ διακριτικὸν ἐπώνυμον Μυροβλύτης. Αἱ περιουθεῖσαι ἀκαλορηθίαι τοῦ ἁγίου ἐν σιγῇ παρερχόμεναι πᾶσαι τὰς ἄλλας ἀξιώσεις, δὲν ἀνοῦνται τῇ πρὸς τὰς Ἀθῆνας μυστηριώδη σχέσιν τοῦ Μυροβλήτου.

Ὅλοι οἱ τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου ἔμποροι εἰσεκόμιζον τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὴν λαμπρὰν ἑορτὴν καὶ τὴν λαμπροτέραν πανήγυριν, ἃς ἡ πόλις ἐτέλει εἰς τιμὴν τοῦ ἐνδόξου πάτριονός της. Ἡ ἑορτὴ ἐκαίην ἀναπολεῖ τὰ Παναθήναια, ὡς εἶπε λόγιος τῆς ΙΑ' ἐκκτονταετηρίδας, συγγράψας ἑσθίαν περιγραφὴν τῆς πομπῆς, τῆς πολυτελείας τῶν ἐνδυμάτων, καὶ τῆς ἀκολουθίας τῶν δουλῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων, τῆς συνωθήσεως καὶ τῶν φωνῶν λαῶν διαφορογλώσσων, καὶ ἰδίως τοῦ μοναδικοῦ ἐμπορίου, ἅτινα ἐξωρογόνου πόλιν, δικαίως θεωρουμένην ὡς τὴν δευτερεύουσαν τῆς Βυζαντινῆς αυτοκρατορίας.

Τὸ ὑπὸ τοῦ Καβάσιλα ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ παλατίῳ ἐγκώμιον τοῦ ἁγίου Δημητρίου περιῆλθεν ἡμῖν ἰδοῦ, δὲ μικρὰ τις ἀνάλυσις αὐτοῦ. «Οἱ γονεῖς τοῦ ἁγίου Δημητρίου ἦσαν οἱ κράτιστοι τῶν Μακεδόνων καὶ πάντων τῶν τότε Ἑλλήνων. Ἐν τῷ ἀξιώματι αὐτοῦ, ὡς κυβερνήτου καὶ νομοθέτου τῆς Ἑλλάδος, ὁ Δημήτριος συνεκέντησεν ἀπάσας τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις πρὸς δημιουργίαν κράτους, ἐξασφαλίζοντας τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐημερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους. Τὴν Ἑλλάδα ἐτίμησεν ὡς νικητῆς τῶν βαρβάρων, πρὸ πάντων δὲ ὡς νομοθέτης. Ὁ κυριώτε-

ρος αὐτοῦ σκοπὸς ἀφώρα εἰς τὴν καθαίρεσιν θεῶν ἀπηργαιωμένων πλέον καὶ ἀναξίων τοῦ ὀνόματος, ἕνεκα τῆς ὑπὸ τῶν θεῶν τούτων ἐξασκουμένης τυραννίας καὶ τῶν προσβολῶν κατὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν λατρευτῶν. Οὕτω πρὸς τοὺς πατέρας θεοὺς πολιτευθεὶς ὁ Δημήτριος ἠθέλησε νὰ δείξῃ ἡμῖν ὅτι οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἐπιτρέπεται τὸ τυραννεῖν. Δὲν εἶνε ἀπλοῦς ἄγιος ὡς τοσοῦτοι ἄλλοι, ἀλλ' αὐτὴ ἡ θεότης. Ἀληθῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνσάρκωσις, ὁ Δημήτριος ἐξεπλήρωσε τὴν θέαν αὐτοῦ ἐπιστολὴν μετὰ καλοκάγαλλας ἀνωτέρας παντὸς ἐπαίλου. Ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ἐντολὴ αὐτοῦ ἦν ἀνωτέρα τῆς τοῦ Προδρόμου, ὁ πατριωτισμὸς τοῦ μένει ἀσύγκριτος· οὐδενὸς τῶν ἀρχαίων στρατηγῶν φανεῖς κατώτερος τὴν στρατηγικὴν τέχνην, ὑπερέβη ἀπαξάπαντας ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ. Ἐπειδὴ τὸ κήρυγμά του ὑπὲρ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ δὲν ἤρρεσεν εἰς τοὺς Ῥωμαίους, ἐκπεσὼν τοῦ στρατηγικοῦ ἀξιώματος ἐσύρθη πρὸ τοῦ δικαστήριου, προεδρευομένου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος· οὔτε αἱ πολυειδεῖς θωπεῖαι καὶ ὑποσχέσεις βασιλέως ἀγαπῶντος καὶ σεβομένου τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἐνάρετον αὐτοῦ στρατηγόν, οὔτε ἡ στρατιωτικὴ καθαίρεσις καὶ τὰ ἐπικείμενά κολαστήρια, κατάρθωσαν νὰ δαμάσῃ τὴν μεγάλην ἐκείνην καρδίαν. Ἀνακρινόμενος εἰλικρινῶς ἀπελογήθη ὅτι πραγματικῶς ἐκήρυξε τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς θεοὺς τῆς πατρίδος ἐπὶ μόνῳ τῷ λόγῳ ὅτι οἱ θεοὶ οὗτοι ἐπιλήσιμονες τῆς φιλανθρωπικῆς ἀποστολῆς των, ἐκακοποιῶν τοὺς λατρεύοντάς αὐτούς· «πρὸς τοιοῦτους, ὦ βασιλεῦ, τοὺς θεοὺς τοὺς πατέρας καὶ ἔθνη καὶ νόμους καὶ πόλιν τῆς ἀληθείας ἔχωρ οὐκ ἀδικῶ». Τοιοῦτος ἦν ὁ ὑπεράνθρωπος ἦρας, ὅς οὐ δοξάζεται ἡ Θεσσαλονικὴ, ἡ ἀληθὴς αὐτὴ ἐστὶ τῆς Ἑλληνικῆς μαθήσεως καὶ τῶν Ἑλληνικῶν ιδεῶν.

Ἡ βυζαντινὴ αὐλὴ ἔμεινε ἐμβρόντητος ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τοιοῦτων ἀντιχριστιανικῶν ιδεῶν· ἐννοεῖται ὅτι ἡ αὐτοκρατορικὴ χεὶρ δὲν ἐπέθηκε τὸν στέφανον ἐπὶ κεφαλῆς, τοσοῦτον ὀσμῆς καὶ μάλιστα τοσοῦτον ἐλληνοζούσης· ἀμέσως ἔγραψαν εἰς τὸν θεῖον τοῦ Νικολάου, τὸν πρῶτον Θεσσαλονικῆς ἀρχιεπίσκοπον Νεῖλον, ὅτι καθήκον εἶχε νὰ διορθώσῃ ἀνεψιὸν ἄξιον τοῦ πυρός. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος οὐδόλως ἐκπλαγείς δι' ἰδέας, τὰς ὁποίας καὶ ἐνδομύχως ἠσπάζετο καὶ αὐτὸς μάλιστα εἰς τὸν ἀνεψιὸν ἐνέβαλεν, ἐν ταῦτοις πρὸς ἱκανοποίησιν τοῦ τε αὐτοκράτορος καὶ τῆς ἐκκλησίας ἔγραψε πρὸς τὸν Νικόλαον ἐπιστολὴν ἐπισυννημμένην ἐν τέλει τοῦ ἐγκωμίου εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὁ Ἑλλῆν ἱεράρχης ἀποστεινὴ πρὸς τὸν ἀνεψιὸν του συμβουλὴν ἀληθῶς ἀλλοκροῦν, ὅτι ὤφειλε δηλαδὴ λαλεῖν πρὸς Βυζαντινὸν ἀκροατήριον νὰ δείκνυται μᾶλλον περισκεμμένος, μιμούμενος τοὺς καλοὺς ἐκείνους

ἐμπόρους οἵτινες γινώσκουσι νὰ κερδαίνωσι πανταχόθεν, χωρὶς νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν καὶ τὸ ποῖόν τῶν ἀνθρώπων πρὸς οὓς συναλλάσσονται· ἄλλως τε, ἐπιλέγει, ὁ λόγος σου δὲν εἶνε ἔργον χριστιανῶν, ἀλλ' ἀνθρώπου ἐν τῷ φανερῷ ὑποκρινομένου τὸν χριστιανισμόν, ἐν τῷ κρυπτῷ δὲ συντασσομένου τὰς ἐχθροὺς τῆς θρησκείας.

Αἱ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὸν θεῖον καὶ τὸν πατέρα διευθυνόμεναι ἐπιστολαὶ τοῦ Νικολάου Καβάσιλα παριστῶσιν αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτον ἀηδισκάντα τὴν βυζαντινὴν κοινωνίαν, ὥστε πάσχει ἐκ τοῦ αὐτοῦ πάλους τοῦ ἀποδήμου Ὀδυσσεῶς. Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσι τὴν πρὸς τὴν θαυμαστὴν Πόλιν ἀποστροφὴν του, ἐπινοοῦσι πᾶν μέσον ἰνχ τὸν τέρψωσιν ἐπὶ τέλους βλέποντες αὐτὸν μισοῦντα τὴν θαυμαστὴν Πόλιν, τὸν ἀκακαλοῦσι Μισόπολιν καὶ τὸν ἀποφεύγουσιν. Ἐπανελθὼν εἰς Θεσσαλονικὴν ὁ Καβάσιλας ἀναλαμβάνει τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ Παλαμᾶ, καὶ ἀποστεινὴ πρὸς τὸν γνωστὸν ἐχθρὸν του Γρηγοράν τὴν ἐξῆς εἰρωνικὴν ἀποστροφὴν ἐν ἣ ἐξικονίζεται ἡ πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς ταπεινὴ ὑπόληψις τῶν Ἑλλήνων· «ὁ δὲ σοφώτατος Γρηγοράς, ὡς μὴ ἀρκούντων αὐτῷ τῶν Βυζαντιῶν εἰς θαῦμα, προσκαλεῖ καὶ τοὺς Θεσσαλονικεῖς πρὸς τοὺς ἄνους τοὺς ἑαυτοῦ, πέμπων γράμματα καὶ προσκυνεῖν κελύων ἀνδράς ἐλευθέρους καὶ μηδὲν εἰδύτας ἢ λέγειν ἢ πράττειν πρὸς ἡδονὴν, ὁ βέλτιστος, ὡς περ ὁ Ἐβρέξης ἀναιδῶς χρησάμενος ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ ζητῶν ὡς περ ἄλλον τινα φέρον τὸν κρότον τοιοῦτον τὸ τῆς πόλεως ἦθος».

Ἐν ταῖς συγγράμμασι τοῦ Καβάσιλα ἡ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία εἰκονίζεται ὡς φοβερὰ τυραννία, ἀμβλύνοσα τὸν νοῦν καὶ ἐξευτελιζούσα τὸν ἄνθρωπον· ὁ αὐτοκράτωρ, κατ' αὐτὸν, δὲν ἔπρεπε νὰ νομίξῃ ἑαυτὸν ὡς ἀντιπρόσωπον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ πατέρα ὑποχρεούμενον νὰ βελτιώσῃ τὴν τύχην τῶν τέκνων του.

Μετὰ τοῦ Καβάσιλα ἐγκατέλειπε τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ ὁ Δημήτριος Κυδῶνης, χαρακτηριστὸς μᾶλλον ἐκείνου· ὁ πρόσφυξ οὗτος κατάρθωσεν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἐν Βυζαντίῳ κοινωνίαν καὶ χάριν ψωμισμοῦ νὰ ταπεινώσῃ πολλοὺς τὸ φρόνημα καὶ ν' ἀπαρνηθῇ τὰς ἀρχάς· ὑπὸ τὸν βυζαντινὸν ὄμωσ φλοῦν τοῦ βασιλικῆς γραμματέως, καὶ τοῦ ἀρχιδικαστοῦ Κωνσταντινουπόλεως οὐδέποτε ἔπαυσε σφαδάζουσα ἡ καρδία τοῦ φιλοπάτριδος, καὶ ἐν τῇ περιωπῇ ἐν ἣ μόνῃ ἡ ἰκανότης ἀνεβίβασεν αὐτὸν οὕτω τὴν κατὰ γαγὴν του ἐλησημόνησεν, οὕτω τὰ συμφέροντα τῆς Μακεδονίας ἐπρόδωκεν· οὐδέποτε καὶ αὐλὴ καὶ ἐκκλησία ἤκουσαν μικροτέρας ἀληθείας ἢ ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Θεσσαλονικεῶς ῥήτορος, τοῦ ὁποίου οἱ χαριέντερες λόγοι καὶ αἱ γλαφυραὶ

ἐπιστολαὶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὰ ἐλληνοκώτερα προύκοντα τῆς τότε περιόδου· πρῶτον ἤδη μετὰ χιλιετῆ σιγῆν οἱ θόλοι τῶν ἐκκλησιῶν ἐκνήχησαν ἐκ λόγων ὑψηλῶν καὶ συμβουλῶν πατριωτικῶν· καὶ βυζαντινοὶ καὶ πικριάρχης ἐδιδάχθησαν ὅτι ὁ ἱερός ῥήτωρ δὲν εἶνε ὁ δουλικὸς ἐγκωμιστὴς τῶν ἐλαττωμάτων, ἀλλ' ὁ ἐνεχέρτης κήρυξ τῆς ἀληθείας καὶ ὁ ἀδυσώπητος καυτηριαστὴς τῆς κακίας. «Ἐλευθέρων χρῆμα ὁ λόγος καὶ σὸν ἀρχειν, μὲν ἀπάντων, δουλεύειν δὲ οὐδενί· ὅ γὰρ κρίνεται πάντα, πῶς ἐν ὑφ' ἐτέρου τοῦτο κριθέσεται· κριθέσεται δὲ ἐν τῶν ἐξῶθεν ἀνάγκαις αὐτὸν ὑπαγαγόμεν· λόγῳ τοίνυν τετιμημένος ὁ ἄνθρωπος, τὴν τε ἐλευθερίαν καὶ τὴν κατὰ πάντων ἀρχὴν ἐξ ἀνάγκης ἐκλήρωσατο, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ εἰκὼν καὶ ὅ μάλιστα τοῦ Θεοῦ μετέσχικε παραδείγματος, τὸ μηδεμίαν δουλεύειν ἀνάγκη, ἀλλὰ παντὸς ἀφιμένους ζυγοῦ, ζῆν ὅπως ἂν βούληται».

Οἱ ἐν τῇ ἀγίᾳ Σοφίᾳ ἐκφωνηθέντες λόγοι αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον πολιτικαὶ δημηγορίαι ἢ τετριμμένα ἐγκώμια τῶν ἡμευμένων ἀγίων. Ἐγκωμιαζὼν τὴν Θεοτόκον ὁ Κυδῶνης ἐγκαταλείπει ἀποτόμως τὸ ἱερὸν θέμα, καὶ μεταφέρει τοὺς κροατῆς του εἰς τὴν Μακεδονίαν δεικνύει αὐτοῖς τὰ ἐκείσε διαπραττόμενα βδελυρὰ ἔργα ὑπὸ τῶν Τούρκων, τῶν κακῆ μαίρας συμμάχων τοῦ Καντακουζηνοῦ· αὐτὸς ὁ πονηρὸς σύμμαχος εἶνε ὁ μόνος ἡμῶν ἐχθρὸς, ἀνακράζει ὁ Θεσσαλονικεὺς μίαν ἀκριβῶς ἑκατονταετηρίδα πρὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου· ἐπειδὴ δὲ ἡμεῖς τυφλότερους ἀνεχόμεθα καὶ ὑποστηρίζομεν τὸν βάρβαρον, ὡς προεξέθη ἐπὶ τέλους αὐτῆ ἡ συγκινδυνεύουσα ἡμῖν θεότης εἰς προστασίαν τῶν διακομένων πιστῶν. «Ναί, εἶνε καιρὸς ὅπως ἐπὶ τέλους δειχθῇ ἡ θεότης· πολλοὶ τῶν χριστιανῶν κατέστησαν οἱ συνήγοροι τῶν Τούρκων, οἱ δὲ ἀπλοῦστεροι ἤρχισαν νὰ προτιμῶσι τὰς κτηνώδεις ἡδονὰς τοῦ Ἰσλάμ ἀπὸ τῶν αὐστηρῶν ἀρετῶν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας· ἐγενόμεθα τὸ εὐτελέστατον παίγιον τῶν βδελυρῶν τούτων ἀνθρώπων, οἵτινες γελῶντες μᾶς ἐρωτῶσι· πῶς εἶνε λοιπὸν ὁ ἡμέτερος θεός; ὡ θεοτόκε, ἀπολέσασμεν τὰ πάντα, ἀγαθὰ, χρήματα, σώματα καὶ αὐτὴν τὴν ἐλπίδα· οὐδὲν μένει ἡμῖν, εἰμὴ ἡ ἐπίκλησις τῆς βοήθειας τοῦ σοῦ βραχίονος». Ὁ πατριάρχης μετ' ἐκπλήξεως ἤκουσε τὸν Μακεδόνα ἱεροκήρυκα μεταβαλόντα τὸν ἀμβώνα εἰς Πύνα, ὅθεν καὶ μὴ διορθωθέντα καθήρσεν αὐτὸν, ἀπαγορεύσας καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀνταρτικῶν αὐτοῦ λόγων. Διωχθεὶς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς αὐλῆς, ὁ Κυδῶνης πενόμενος ἀποφασίζει ν' ἀνοίξῃ σχολεῖον πλὴν ἐγκαταλείπει τὴν ἰδέαν ἐδιότι τὸ μὲν θηρίον τοῦτο (διδασκαλὸς) τρέφει πολλὴ ἢ θαυμαστὴ Πόλις, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι φροντίζουσι μάλ-

λον περὶ τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ παλουμένων λαχόνων ἢ περὶ ὑψηλῶν θεωρημάτων· ἄλλως τε καὶ οἱ ἄνθρωποι κατεγυμνώθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων, καὶ ἀδυνατοῦσι νὰ καταβάλωσι τὰ διδασκὰ τῶν τέκνων».

Ἐπανακτῆσας τὴν εὐνοίαν τοῦ Ματθαίου Καντακουζηνοῦ, τῷ ἀποστεινὴ ὑπόμνημα ἐν ᾧ τῷ λέγει ὅτι μόνῃ ἡ ἐξέγερσις τοῦ Ἑλληνικοῦ φρονήματος δύναται νὰ σώσῃ τὸ κατάρρεον κράτος· «διὰ τὴν ὡ βασιλεῦ μου, νὰ λησμονήσῃς τὴν Μακεδονίαν, τῆς ὁποίας μόνον τὸ ὄνομα ἐμποιεῖ φρίκην εἰς τοὺς βαρβάρους; ἀπασα ἡ Ἀσία ἐνθυμεῖται ἐπὶ τὴν δρᾶκα τῶν γενναίων ἐκείνων, οἵτινες ὑπὸ τὴν Ἀλεξάνδρον ἐστίζαν αὐτὴν δι' ἀνεξαλείπτων στίγματων· ὅθεν δεῖξον αὐτοῖς ὅτι ζῶμεν ἐτι οἱ Μακεδόνες, καὶ γενοῦ ἡμῖν Ἀλέξανδρος, μόνῳ τῷ χρόνῳ διαφέρων ἐκείνου». Ἀπογοητευθεὶς μετ' οὐ πολὺ καὶ τοῦ νέου τούτου Ἀλεξάνδρου, ἀποστεινὴ πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Ἰωάννου Καντακουζηνόν, φλογερὰν διαμαρτυρίαν δι' ἧς καθίστα τὸν εἰκὼν αὐτοῦ ὑπεθῆνον τῆς ἐπικειμένης καταστροφῆς· «ἡ δὲ μεγάλη Πόλις μένει ἀπλοῦν ὄνομα καὶ οἱ τοῦ βασιλέως σύμβουλοι ἀδιαφοροῦσιν, ἂν αὐτῶν σιγῶντων, ἐκείνη καθίστατο δούλη· ἀλλὰ καὶ ἡ Πλαταμῶν, ἡ ἡ Πέλλα, ἡ ἄλλο τι τῶν ἐπιφυλοτέρων χωρίων ἂν ἦτο ἡ πρωτεύουσα σου, ὄφειλες νὰ βοηθήσῃς αὐτῆ, ἐπειδὴ εἶνε καὶ ἰδίᾳ σου πατρίς, καὶ πρὸ πάντων διότι ἐξ αὐτῆς τῆς Πόλεως τὰ πάντα πλέον ἐξαρτῶνται, ἀφοῦ εἶνε τῶν μὲν βασιλέων ἐστία, εἰς δὲ τὸ Γένος σώζει τὴν ἐπινομίαν, καλλίστη δὲ τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον, καὶ κόσμος μὲν οὐσα τοῖς κερταμένοις, ἀθάνατος δὲ ἀσκήνη εἰς τοὺς μὴ προθυμομένους προμαχῆσαι ὑπὲρ τοιοῦτου καλοῦ». Ἐπὶ τέλους βλέπων ὅτι οὐδεὶς πλέον ἐφρόντιζε «περὶ τοῦ πτόματος τῆς Πόλεως, τὸ ὅποιον ἤρξατο πλέον νὰ σήπῃται καὶ μόνον τὸν νεκροθάπτην ἀνεμμεν», ἀποφασίζει ν' ἀποσυρθῇ ἐν τινι μονῇ, ὅθεν αἱ εὐχαὶ του ἴσως θαυματουργήσωσι πλείοτερον τῶν περιφρονηθεῶν συμβουλῶν του.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐν μεγάλῃ συνόψει ἐκτεθειμένων ἕκαστος δύναται νὰ σχηματίσῃ καταρὰν ἰδέαν περὶ τῶν ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς κοινοτήσιν ἐπικρατούντων αἰσθημάτων καὶ τῆς πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς διαφορᾶς τῶν Ἑλλήνων ἐν τε τῷ νῷ καὶ τῷ λόγῳ. «Ἐν τῇ πόλει, γράφει ὁ Κυδῶνης, μόνον τὸ ψεύδος καὶ ἡ κολακεία βασιλεύει». Ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων ἐπικρατεῖ τὸ παλαιὸν ἀνθελληνικὸν πνεῦμα, δηλαδὴ ὁ ἀκατανόητος ἐκεῖνος Βυζαντινὸς τραγέλαφος ὁ καλούμενος Ῥωμαῖος. Αὐτοῦς τοὺς διώκοντας τὸν Χριστιανισμόν Τούρκους ἀποκαλεῖ ἡ ἐκκλησία ῥέουσα «Ἑλληνας», διότι τὸ ὄνομα «Ἑλληνας» ἦν τότε συνώνυμον τῷ ἀντιχριστῷ. Οἱ περισωθέντες ἐπίσημοι

αναθεματισμοί του Ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἀποδεικνύουσιν ὅτι οἱ ἀκαταλόγιστοι ἐκεῖνοι ἀνωρωποι ἐνόησαν ἀληθῆ Ἑλληνοφοβίαν ἀνεγράφησαν δὲ τὰ μισσηλικὰ τὰυτὰ ἀναθέματα καὶ μένουσιν ἐτι ἀνέπαφα ἐν τῷ ἐπισήμῳ λειτουργικῷ βιβλίῳ τῆς ἐκκλησίας, τῷ Τριωδίῳ, ἐνθα οὐ μόνον ὁ Πλάτων καὶ πάντες οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἀθάνατον δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους σφοῖ, ἀλλὰ καὶ ἀπαξάπαντες οἱ νῦν διδάσκοντες τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα παραπέμπονται εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον.

Πρώτη ἡ Τουρκοκρατία συνδιήλλαξε τὴν ἐκκλησίαν πρὸς τὸν Ἑλληνισμόν ἀπασαίαι κοινότητες, καίπερ ἄλλως διεπόμεναι ὑπὸ καθαρῷ αὐτοχθονικοῦ πνεύματος, γενναίως συνέτρεχον τοὺς ὑπὸ τοῦ κοινῷ ἐχθροῦ τυραννουμένους ἀδελφούς, ὅπουδῆποτε τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐν οὗτοι κατῴκουν. Τὸ ῥάσον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐθνάρχου ἐγένετο ἡ ἀληθῆς σημαία τοῦ Ἑλληνικοῦ Γένους, καὶ πρῶτοι ἀντάρται τῆς Βυζαντινῆς παραδόσεως ἐκηρύχθησαν αὐτοὶ οἱ μοναχοὶ, διδάσκοντες τοὺς Ἑλληνοπαῖδας ὅτι, ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων, οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ ἐπομένως ὀφείλουσιν ν' ἀντικαταστήσωσι καὶ αὐτὰ τὰ χριστιανικὰ ὀνόματα τῶν δι' ἄλλων ἀναπολούντων τὴν ἀληθῆ καταγωγὴν τῆς ἡμετέρας φυλῆς!

Οὐδέμια ἀμφιβολία ὅτι, ἐν τῷ Βυζαντινῷ κράτος κατῴρθον νὰ παρατείνῃ ἄχρις ἡμῶν τὴν ὑπαρξίν του, ἤθελεν ἐξελληνισθῆ καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν παράδοσιν, ὡς ἦν ἀληθῶς Ἑλληνικὸν τὴν τε καταγωγὴν καὶ τὴν γλῶσσαν. Ἡ ἱστορία ὁμῶς δὲν φαντάζεται τὰ συμβεβημένα, ἀλλ' ὡς κριτικῆς ἀμερόληπτος ἐξετάζει τὰ συμβέβητα, ἡ δὲ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἔζησε καὶ ἀπέθανεν ὡς καθαρὸν Ῥωμαϊκὸν κράτος.

Τὰ προσημειωθέντα ὑπομνήματα τῶν προσφύγων Θεσσαλονικέων, ἡ ὁμολογία τοῦ Μετοχίτου, αἱ κατὰ τῶν Πελοποννησίων συκοφαντίαι τῆς αὐλῆς, συκοφαντίαι χρησιμεύσασαι εἰς νεωτέρους ἱστορικούς ὡς τὸ κυριώτερον ἐπιχειρήμα τῆς δυσφημίας τῆς ἡμετέρας καταγωγῆς, καὶ τόσα ἄλλα ἀναντίρρητα γεγονότα ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἐξαισία ἐπεκράτησε διάστασις τῶν

1. Ἰδοὺ τί ἀναγιγνώσκεται ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Διονυσίου συγγραφῆ χειραγωγία τῶν Παίδων (1810) "Ἐρώτησις: πῶς πρέπει νὰ ὀνομαζώμεθα ἡμεῖς Ἕλληνες ἢ Ῥωμαῖοι; Ἀπεκρίσις: Ποτὲ νὰ μὴ θελήσῃτε νὰ ὀνομαζώσθε Ῥωμαῖοι, ἀλλὰ Ἕλληνες, διότι οἱ Ῥωμαῖοι ἐβαρβάρωσαν καὶ ἠφάνισαν τὴν Ἑλλάδα τὴν γλυκυτάτην μας πατρίδα, καὶ ἐν τινος νέος ἔχη ὄνομα ἢ Ῥωμαϊκὸν, ἢ Ἑβραϊκὸν, ἢ Ἀραβικὸν πρέπει εὐθὺς νὰ τὸ ἀλλάξῃ, καὶ νὰ ὀνομαζῆται μὲ ὄνομα Ἑλληνικὸν, τοῦτέστιν ἢ Μιλκιθῆς, ἢ Θεμιστοκλέης, ἢ Ἀχιλλεύς, ἢ Θησεύς, ἢ Ἀλέξανδρος, ἢ Πλάτων, ἢ Δημοσθένης κλπ. καὶ τότε ἐναί νέος ἀλλάζων τὸ ὄνομά του, θελεῖ ἐντρέπεται νὰ μὴν ἔχη καὶ τὰ ἔργα τῶν προγόνων του".

Ἑλλήνων πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς. Ἄλλα ἱστορικὰ καὶ τεκμήρια διδάσκουσιν ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ κλίμα παραδόξως ἐπιδρῶν διεμέρφου τοὺς τότε ἀνθρώπους, ὡς ἡ διάφορος παιδεία καὶ διαίτα διεμέρφωσαν ἀλλοίως τὸν τε νοῦν καὶ τὸν χαρακτῆρα. Ὁ ἐξ Ἑλλάδος εἰς Βυζάντιον μεταναστεύων Ἕλληνα ἀπηνεῖτο τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοῦ καταγωγὴν, ἀπαραλλότως ὡς ὁ εἰς Ἑλλάδα μεταναστεύων Βυζάντιος ἀπεκέρυττε τὸν βυζαντινισμόν. Τῆς ἀμοιβαίας ταύτης ἐξωμοσίας ἀναφέρει ὁ κ. Σάββας δύο ῥητάς ὁμολογίας, τὴν τοῦ Θεσσαλοῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου καὶ τὴν τοῦ Βυζαντινοῦ Γεωργίου Πλήθωνος. Ἰδοὺ τί λέγει ὁ πρῶτος: «Ἰκαὶ αὐθις Ἕλληνα ὄν τὴν φωνὴν, οὐκ ἂν ποτε φαίην. Ἕλληνα εἶναι διὰ τὸ μὴ φρονεῖν ὡς ἐφρόνουν ποτὲ Ἕλληνας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰδίας μάλιστα θέλω ὀνομαζέσθαι δόξης καὶ εἰ τις ἔροιστό μοι τίς εἰμι, ἀποκρινοῦμαι Χριστιανός εἶναι. Καὶ γὰρ ἐγὼ Βυζάντιος, καὶ τοῦ πατρὸς ἐκ Θεσσαλίας ἐνταῦθα μεταφρονέω καὶ οὐ φημι Θεσσαλός εἶναι, ὡς ἐν Βυζαντίῳ γεγεννημένος». Ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μανουὴλ ὁ Πλήθων τῷ λέγει: ἐξ ὀνόματος τῶν Πελοποννησίων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὅτι εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι οἱ Ἕλληνες πολιτικῶς θεωροῦνται ὑποτελεῖς τῶν Βυζαντινῶν, ἀλλὰ τοῦτο οὐδῶλος σημαίνει ὅτι ἐπελαθοντο καὶ τῆς καταγωγῆς τῶν ἐξ ἐναντίας μάλιστα σεμνυνόμενοι ἐπὶ ταῖς προγόνοις ὧν τὸ αἷμα ῥέει ἀμιγῆς εἰς τὰς φλέβας τῶν θεωρουσῶν αὐτὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν Βυζαντινὸν οἶον καὶ ἡ ἀρχαιότης τὸ ἐθεώρει, δηλαδὴ καθαρὰν Ἑλληνικὴν ἀποικίαν.

Ἐνῶ δὲ ὁ ἀναγεννηθεὶς Ἑλληνισμὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀναμνηστεύσῃ τὸ ὄνομα καὶ ἀδικήσαν τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν κράτος, περιπαθῶς χαιρετᾷ τὴν σκιάν τοῦ ἐξελληνισμένου τούτου Βυζαντινοῦ καὶ μετὰ συγκινήσεως ἀναπολοῦμεν ταῦς λόγους τοῦ Πλήθωνος, διότι ἐν τῇ ὁμολογίᾳ ταύτῃ συνοψίζεται ἀπασα ἡ μεσαιωνικὴ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους: «Ἐσμέν γὰρ ὧν ἡγεσθὲ τε καὶ βασιλεύετε, Ἕλληνες τὸ γένος, ὡς ἡ τε φωνὴ καὶ ἡ πάτριος παιδεία μαρτυρεῖ. Ταύτην γὰρ δὴ φαίνονται τὴν χώραν Ἕλληνες ἀεὶ οἰκοῦντες οἱ αὐτοὶ ἐξ ἔθου περ ἀνθρώποι διαμνημονεύουσιν, οὐδένα ἄλλων προσηφικῶτων, οὐδ' ἐπήλυδες κατὰσχοντες, ἄλλους τε ἐκβαλόντες καὶ αὐτοὶ ὑφέτερων τὸ αὐτὸ ἔστιν ὅτε πεπονθότες, ἀλλ' Ἕλληνες τὴν δε τὴν χώραν τούναντίον αὐτοὶ γε ἀεὶ φαίνονται κατέχοντες, οὔτε ταύτην ἐκλιπόντες».

K*.

Εἰς τὸν κόσμον θὰ εὐρῆς δέκα ἀνθρώπους πνευματώδεις πρὶν ἢ ἀπαντήσῃς ἓνα ἀνθρώπου λογικόν.

Ο ΠΑΤΗΡ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

[Μυθιστορία Α. Ἀλεξ. — Μετάφρασις Π. Ι. Φερρίου].

Συνέχεια τῆς πλ. 339.

Τοιοῦτος λοιπὸν ἦτο ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ παροβολικοῦ, ὅστις τὸ Σάββατον τῆς 28 Μαΐου τοῦ 1881, περὶ ὥραν 5 μ.μ. κατέβη ἀπὸ τοῦ ἵππου πρὸ τῆς πύλης τοῦ πρεσβυτερίου. Εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἵππου του, ὅστις μόνος ἐπορεύθη καὶ ἐστάθη ὑπὸ μικρὸν τι ὑπόσχεγον ἐν τῇ αὐλῇ. Ἡ Παυλίνα ἦτο πρὸ τοῦ παραθύρου τοῦ μαγειρείου ἐν τῷ ἰσογαιῷ. Ὁ Ἰωάννης ἔλθων πρὸς αὐτὴν τὴν ἡσπασθη ἐξ ὄλης καρδίας εἰς ἀμφοτέρας τὰς παρτεῖς.

— Καλὴ μέρα, Παυλίνα μου, τί μου κάνεις;

— Καλὰ, πολὺ καλὰ... τὸ φαγητόν σου πολεμῶ νὰ ἐτοιμάσω. Καὶ θέλεις νὰ μάθῃς τί θὰ σοῦ ἔχωμε; Σούπα μὲ πατάτες, ψητὸ ἀρνάκι καὶ αὐγὰ μὲ τὸ γάλα...

— Ἀξίολογ! Τρελαίνομαι δι' ὅλα αὐτὰ καὶ εἶμαι ψόφιος τῆς πείνας.

— Καὶ σαλάτα, κύτταζε! τὴν ἐλημόνησα, μάλιστα τώρα δὲ θὰ σοῦ βοηθήσῃς νὰ τὴν βγάλωμε τὴ σαλάτα. Θὰ φάμε ἔς τὰς ἐξήμισυ ἀκριβῶς, διότι ἔς τὰς ἐπτὰμισυ ὁ ἅγιος ἐφημέριος ἔχει νὰ διαβάσῃ τὴν ἀκολουθίαν του.

— Καὶ ποῦ εἶν' ὁ νονός μου;

— Εἰς τὸν κῆπον... Εἶνε πολὺ λυπημένος ὁ ἅγιος ἐφημέριος, ἕνεκα τῶν χροσινῶν... Ἐξέρερε ἐπούλησαν τὰ κτήματα...

— Μάλιστα, ἔξερῶ, ἔξερῶ...

— Θὰ δώσῃ λιγάκι ὁ νοῦς του ὅταν σε ἰδῇ... Δὲν εἰξέυρεις πόσον εὐχαριστεῖται ὅταν εἶσαι ἐδῶ! Πρόσεχε!... ὁ Λουλοῦ θὰ φάγῃ τῆς τριανταφυλλίης... πῶς εἶνε ἀναμμένος, ὁ καυμένος ὁ Λουλοῦ!

— Ἐκαμα μεγάλο γῦρο ἔς τὸ δάσος καὶ ἔτρεχα.

Καὶ συνέλαβεν ὁ Ἰωάννης τὸν ἵππον κατευθυνόμενον πρὸς τὰς ἀναρριχωμένας ροδάς, ἀφῆρεσε τὸν χαλινὸν καὶ τὸ ἐπίπτιον καὶ τὸν ἔδεσεν ὑπὸ τὸ ὑπόσχεγον ἐκτείνας δὲ τὴν χεῖρα καὶ λαβὼν μεγάλην δεσμίδα ἀχύρων ἐτριψε δι' αὐτῆς τὸ σῶμα τοῦ ἵππου, καὶ εἰσελθὼν ἐπειτα εἰς τὴν οἰκίαν ἐξεζώσθη τὸ ξίφος, ἀντικατέστησε τὸ πηλίκιόν του διὰ εἰκοσιπενταλέπτου σιαδίου καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸν κῆπον νὰ εὕρῃ τὸν ἀνάδοχόν του.

Σφόδρα τεθλιμμένος ἦτο ἀληθῶς ὁ τάλας ἐφημέριος. Ὀλὴν νοκτα δὲν ἐκλείσει τὰ βλέφαρά του, ἐν ᾧ συνήθως ἐκοιμάτο εὐκολώτατα καὶ ἤσυχα ὡς μικρὸν παιδίον. Ἡ ψυχὴ του κατσαπαράσσετο. Τὸ Λαγγεβὰλ νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν κατοχὴν ζένης, αἰρετικῆς, τυχοδιωκτι-

δος! Ἄλλ' ὁ Ἰωάννης ἐπανελάμβανεν ὅτι καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε τὴν προτεραιαν:

— Θὰ ἔχετε χρήματα, πολλὰ χρήματα, χάριν τῶν πτωχῶν σας.

— Χρήματα! χρήματα!... Μάλιστα, οἱ πτωχοὶ μου τίποτε δὲν θὰ χάσουν, καὶ ἔσως κερδίουν... Ἄλλὰ τὰ χρήματα αὐτὰ πρέπει ἐγὼ νὰ ὑπάγω νὰ τα ζητήσω, καὶ εἰς τὴν αἰθουσαν ἀντὶ τῆς καλαῖας καὶ ἀγαπητῆς μου φίλης, θὰ εὐρῶ τὴν Ἀμερικανίδα μὲ τὰ κόκκινα τὰ μαλλιά, — κόκκινα βέβαια. Θὰ εἶνε τὰ μαλλιά της! — Ἄλλὰ θὰ ὑπάγω βεβαίως, θὰ ὑπάγω χάριν τῶν πτωχῶν μου!... Καὶ ἐκεῖνη θὰ με δώσῃ, βέβαια, ἀλλὰ μόνον χρήματα θὰ με δώσῃ. Ἡ μαρκησία εἶδε κατὶ ἄλλο. Ἐκεῖνη εἶδε τὴν ζωὴν της καὶ τὴν καρδίαν της... Καθ' ἑβδομάδα ἐτρέχαμεν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἀσθενῶν, καὶ εἰξέρεν ὅλας τὰς ἀνάγκας καὶ ὅλας τὰς συμφορὰς τῶν ἐδῶ ἀνθρώπων. Καὶ ὅσας ἢ ποσά ἄρα μ' ἐκράτει καρφωμένον εἰς τὸ κἀθισμά μου, ἐκεῖνη μόνη ἐτήγαινε καὶ ἐξετέλει τὸ ἔργον ὅπως ἐγὼ καὶ ἀκόμη καλλίτερα.

Ἡ Παυλίνα ἐλθούσα διέκοψε τὴν συνδιάλεξιν. Ἐρχετο φέρουσα ὑπεριεβέθες φαθεντιανὸν τρύβλιον μεστὸν ὀρεκτικῶν λαχανικῶν.

— Νὰ με, εἶπεν ἡ Παυλίνα, ἦλθα νὰ μαζέψω σαλάτα... Γιαννάκη, μαρούλια θέλεις ἢ ραδίκια;

— Ραδίκια, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης φαιδρῶς... Πολὺν καιρὸν ἔχω νὰ φάγω ραδίκια.

— Τὸ λοιπὸν, θὰ φᾶς ἀπάψε... Ἐλα πιᾶσε τὴ σαλατιέρα...

Καὶ ἡ Παυλίνα ἤρχισε νὰ ἰδέτῃ τὰ κηώρια, ὁ δὲ Ἰωάννης κύπτων ἔτεινε τὸ τρύβλιον εἰς τὸ ἔριπτεν ἐκεῖνη τὰ δροσερὰ φύλλα καὶ ὁ ἐφημέριος τοὺς παρετήρει.

Πάρευθὺς δὲ ἤχος κωδωνίσκων ἠκούσθη καὶ κρότος τροχῶν ἀναμειγμένος μετὰ τοῦ εἰς τὰς πέπαλαιωμένας ἀμάξας ἰδιαιζόντος ἠχηροῦ ἐκείνου κρότου τῶν κακῶς προσηλωμένων σιδηρῶν ἤλων καὶ συνδέσμων... Τὸ κηπάριον τοῦ πατρὸς Κωνσταντοῦ ἀπεχωρίζετο ἀπὸ τῆς ὁδοῦ διὰ λίαν χαλαροῦ φράκτου, ὑψουμένου μόλις μέχρι τοῦ στήθους, κατὰ τὸ μέσον δὲ αὐτοῦ ἦτο μικρὰ πύλη κιγκλιδατῆ.

Καὶ οἱ τρεῖς ἀπέβλεψαν καὶ εἶδον ἐρχομένην μισθωτὴν ἀμάξαν ἀρχαίης κατασκευῆς, ἐλκομένην ὑπὸ ζεύγους χονδρῶν λευκῶν ἵππων καὶ ὀδηγουμένην ὑπὸ γέροντος ἠνιόχου. Παρὰ τῷ γέροντι δὲ τούτῳ ἠνιόχῳ ἐκάθητο μέγας θεράπων ἐν στολῇ μεγαλοπρεπεστάτῃ καὶ τελειοτάτῃ. Ἐν δὲ τῇ ἀμάξῃ ἐκάθητο δύο γυναικες νεκρᾷ φοροῦσαι τὴν αὐτὴν ὀδοπορικὴν στολὴν, κομψοτάτην μὲν ἀλλ' ἀπλουστάτην.

Ὅτε δὲ ἡ ἀμάξα εὐρέθη πρὸ τοῦ φράκτου τοῦ κηπαρίου, ὁ ἠνιόχος ἐσταμάτησε τοὺς ἵπ-

πους και αποτεινόμενος προς τὸν ἐφημέριον εἶπε — Δέσποτα, καὶ κυρίες σας ζητοῦν.

Ἐπειτὰ δὲ στρεφόμενος πρὸς τὰς πελάτιδας αὐτοῦ ὁ γέρον ἠνίοχος προσέθηκεν :

— Εἶνε ὁ ἅγιος ἐφημέριος τοῦ Λογγεβάλ.

Ὁ πατὴρ Κωνσταντῖος προσελθὼν ἀνοίγει τὴν μικρὰν τοῦ κήπου πύλην καὶ οἱ ὀδοιπόροι καταβαίνουνσι τῆς ἀμάξης. Τὰ βλέμματά των παρευθὺς προσηλώθησαν οὐχὶ ἀνευ τινὸς ἐκπλήξεως ἐπὶ τοῦ νέου ἀξιωματικοῦ, βασις παρίστατο ἀμηχανῶν πως, ἔχων ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τὸ μέγα ψιθάβινον παιδιὸν του, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ τὸ μέγα τρύβλιον μεστὸν ἡροσερῶν κιχωρίων.

Εἰσῆλθον εἰς τὸν κήπον . . . ἡ δὲ πρεσβυτέρα — ἐφαίνετο δὲ οὕσα εἰκοσιπέντε περίπου ἐτῶν — ἀποτεινόμενη πρὸς τὸν ἱερέα, τῷ εἶπε μετὰ προφορᾶς ἐνθουσιαστικῆς :

— Εἶμαι λοιπὸν ἠναγκασμένη, πάτερ, νὰ συστηθῶ μόνῃ μου ; . . . Κυρία Σκώτ. Εἶμαι ἡ κυρία Σκώτ, ἐγὼ γὰρ ἡ γόρασκ τὴν ἔπαυλιν . . . καὶ τὰ κτήματα καὶ θλα τὰ περίξ. Χωρὶς νὰ φανῶ ὀχλῆρά, δύνασθε νὰ μοι χάρισητε πρὸ πάντων πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας ;

Ἐπειτὰ δὲ δεικνύουσα τὴν συνουδιόρον τῆς προσέθηκε :

— Μις Μπετίνα Πέρσιβαλ . . . ἡ ἀδελφή μου, τὸ ἐμαντεύσατε, πιστεύω. Πολὺ ὁμοιάζομεν, δὲν εἶν' ἀλήθεια ; Ἄχ ! Μπετίνα . . . Ἐλησημονήσαμεν εἰς τὴν ἀμαξίαν τοὺς σάκκους μας . . . καὶ θὰ μας χρεωσθεῖν.

— Πηγαίνω καὶ τοὺς παίρνω.

Ἄλλ' ἐν φ' ἡ μις Πέρσιβαλ παρτεκευάζετο νὰ πορευθῆ εἰς ἀναζήτησιν τῶν σάκκων, ὁ Ἰωάννης τῇ εἶπε :

— Σὰς παρακαλῶ, κυρία, ἐπιτρέψατέ μοι . . .

— Πολὺ λυποῦμαι, σὰς βεβαιῶ, κύριε, νὰ σας βάλω εἰς κόπον. . . Θὰ σας τοὺς δώσῃ ὁ θερᾶπων . . . εἶνε εἰς τὸ ἐμπροσθινὸν καθίσμα.

Καὶ αὕτη εἶχε τὴν προφορὰν τῆς ἀδελφῆς τῆς, τοὺς αὐτοὺς μεγάλους μέλανας ὀφθαλμοὺς, φαιδρούς καὶ εὐθύμους, καὶ τὴν αὐτὴν κόμην — οὐχὶ πυρράν — ἀλλὰ ξανθὴν, χρυσοχρουν, μεθ' ἧς ἐπαιζον ελαφρῶς αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Ἐχαιρέτισε δὲ τὸν Ἰωάννην διὰ χαριστάτου μειδιάματος, οὗτος δὲ ἐγχειρίσας εἰς τὴν Παυλίαν τὸ τρύβλιον, ἐπορεύθη πρὸς ἀναζήτησιν τῶν σάκκων.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ πατὴρ Κωνσταντῖος σφύδρα συγκεκινημένος εἰσῆγεν εἰς τὸ πρεσβυτέριον τὴν νέαν δέσποιναν τοῦ Λογγεβάλ.

Δὲν ἦτο μέγαλον τὸ πρεσβυτέριον τοῦ Λογγεβάλ τὸ αὐτὸ δωματίον ἐν τῷ ἰσογαίῳ ἦτο

καὶ ἀθουσα τῆς ὑποδοχῆς καὶ ἐστιατόριον, συνηγομένη κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ μαγειρεῖον διὰ θύρας ἀείποτε ὀρθανοῖκτου. Περιεῖχε δὲ τὰ ἀπολύτως χρήσιμα ἐπιπλα, δύο παλαιὰς πολυθρόνας, ἕξ καθίσματα ψιθάβια, σκευοθήκην, στρογγύλην τραπέζαν. Ἦδη δὲ ἐπὶ τῆς τραπέζης ταύτης ἡ Παυλίνα εἶχε παραθέσει τὰ πινάκια τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ Ἰωάννου.

Ἡ κυρία Σκώτ καὶ ἡ μις Πέρσιβαλ περιήρχοντο ἐξετάζουσαι μετὰ τινος περιεργίας παιδικῆς τὴν κητοικίαν τοῦ ἐφημερίου.

— Μὰ ὁ κῆπος, ἡ αἰαία, τὰ πάντα χαριστάτα, ἔλεγεν ἡ κυρία Σκώτ.

Εἰσῆλθον δὲ μετὰ πολλοῦ θάρρους εἰς τὸ μαγειρεῖον, παρακολουθούμεναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς Κωνσταντῖου, πνευσιπιδῶτος, τελαμνημένου, κατεπτοημένου πρὸ τῆς ἀποτόμου καὶ αἰφνιδίου ἐκείνης Ἀμερικανικῆς εἰσβολῆς. Ἦ δὲ γηραιὰ Παυλίνα δυσφοροῦσα καὶ σκυθρωπὴ ὑπέβλεπε τὰς δύο ξένας, λέγουσα καθ' ἑαυτὴν :

— Γιὰ δὲ τῆς, τῆς αἰρστικῆς, τῆς κολασμένης ! Καὶ διὰ τῶν τρεμουσιῶν αὐτῆς χειρῶν ἐξηκολούθει μηχανικῶς καθαρίζουσα τὰ κιχώρια.

— Σὰς συγχάριζω, κυρία, τῇ εἶπε ἡ Μπετίνα, τὸ μαγειρεῖόν σας εἶνε μιὰ χαρὰ ! — Κύτταξε, Σουζῆ, δὲν εἶνε ὅπως τὸ ἤθελες τὸ πρεσβυτέριον ;

— Καὶ ὁ ἐφημέριος, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Σκώτ.

Ἄ ! ναι, ἅγιε ἐφημέριε, θὰ με συγχωρήσετε νὰ σας το εἰπῶ ; Ἐὰν εἰξεύρατε πόσον μακαρίζω τὸ ἑαυτόν μου διότι εἴσαθε ὅποιος εἴσαθε ! — Εἰς τὸν σιδηρόδρομον τὸ πρᾶν, Μπετίνα, τί σ' ἔλεγα ; καὶ τώρα πρὸ ὀλίγου εἰς τὴν ἀμαξίαν ;

— Ἡ ἀδελφή μου μ' ἔλεγεν, ἅγιε ἐφημέριε, ὅτι ἡ μόνη ἐπιθυμία τῆς πρὸ πάντων ἦτο νὰ μὴ εἶνε νέος ὁ ἐφημέριος, νὰ μὴ εἶνε σκυθρωπὸς ἢ ἀγριωπὸς, ἀλλὰ ἡλικιωμένος, σεβάσμιος καὶ γλυκύς.

— Καὶ εἴσαθε ἀκριβῶς τοιοῦτος, ἅγιε ἐφημέριε. Ὅχι, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐρωμην καλλίτερον. Συγγνώμην, παρακαλῶ, διότι σας ὀμίλω οὕτω πως. Αἱ Γαλλίδες τῶν Παρισίων εἰξεύρουσι τόσοσιν εὐμορφίαν νὰ τοννεύουν τὰς φράσεις των καὶ νὰ τὰς περιπλέκουν. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν εἰξεύρω . . . καὶ πολὺ δύσκολα θὰ τὰ καταφέρω ἀνθελήσω νὰ λεπτολογῶ καὶ νὰ μὴ λέγω τὰ πράγματα ἀπλοῦστατα καὶ ἀνοήτως ὅπως μ' ἔρχονται. Ἐνὶ λόγῳ εἶμαι εὐχαριστημένη, λιαν εὐχαριστημένη καὶ ἐλπίζω ὅτι καὶ ὑμεῖς, ἅγιε ἐφημέριε, θὰ μείνετ' εὐχαριστημένους, λιαν εὐχαριστημένους, διότι αἱ νῆαι σας ἐνορίτισσαι . . .

— Ἐνορίτισσαι μοι εἶπεν ὁ ἐφημέριος, ἀνευρών τὸν λόγον, τὴν κίνησιν, τὴν ζωὴν, πάνθ' ὅσ' ἀπὸ τινος ὥρας τελείως τον εἶχον ἐγκαταλίπει. Ἐνορίτισσαι μοι ! Συγγνώμην, κυρία, κόρη μου. . . τόσοσιν εἶμαι συγκεκινημένος ! Δὲν εἴσαθε λοιπὸν . . . δὲν εἴσαθε διαμαρτυρούμεναι ; — Τίς το εἶπε ; εἰμεθα καθολικαί !

— Καθολικαί ! καθολικαί ! ἐπανέλαβεν ὁ πατὴρ Κωνσταντῖος.

— Καθολικαί ! καθολικαί ! ἀνεφώνησεν ἡ γηραιὰ Παυλίνα ἐμφανισθεῖσα φαιδρὰ καὶ περιχαρῆς πρὸ τῆς φιλίας τοῦ μαγειρείου καὶ ὑψοῦσα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας.

Ἡ κυρία Σκώτ παρετήρει τὸν ἐφημέριον, παρετήρει τὴν Παυλίαν θαυμάζουσα πως μία λέξις τῆς παρήγαγε τοιοῦτον ἀποτέλεσμα. Καὶ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς εικόνας ἀνεφάνη καὶ ὁ Ἰωάννης κρατῶν τοὺς δύο μικροὺς ὀδοιπορικοὺς σάκκους, ἐν ὧς πατὴρ Κωνσταντῖος καὶ ἡ Παυλίνα ὑπεδέξαντο ἀναφωνοῦντες :

— Καθολικαί ! καθολικαί !

— Ἄ ! καταλαμβάνω, εἶπεν ἡ κυρία Σκώτ γελῶσα, τὸ ὄνομά μας, ἡ πατρίς μας ! Ἐνομίσατε ὅτι εἰμεθα διαμαρτυρούμεναι. Παντάπασι, διότι ἡ μήτηρ μας ἦτο ἐκ τοῦ Καναδά Γάλλης τὴν καταγωγήν καὶ καθολικὴ καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ καὶ ἡ ἀδελφή μου ὀμιλοῦμεν Γαλλικὰ καὶ καὶ μὲν ἡ προφορὰ μας ἔχει τι τὸ Ἀμερικανικὸν καθὼς καὶ αἱ ἐκφράσεις μας, ἀλλὰ ὅπως δῆποτε ἐκφράζομεν σαφῶς ὅ τι θέλομεν νὰ εἰπώμεν. Ὁ σύζυγός μου εἶνε διαμαρτυρούμενος, ἀλλὰ μ' ἔχει ὄλην τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰ δύο μας τέκνα εἶνε καθολικὰ. Καὶ διὰ τοῦτο, ἅγιε ἐφημέριε, ἠθελήσαμεν τὴν ἀγωνιστήν σας πρῶτα πρῶτα νὰ ἔλωμεν νὰ ἴδωμεν.

— Διὰ τοῦτο, ὑπέλαβεν ἡ Μπετίνα . . . καὶ δι' ἄλλο τι ἀκόμη . . . ἀλλὰ διὰ τὸ ἄλλο τοῦτο μὰς χρειάζονται οἱ σάκκοι μας.

— Ὅριστε, κυρία, ἀπεκρίθη ὁ Ἰωάννης δίδων αὐτῇ ἕνα σάκκον.

— Ἐκεῖνος εἶνε ὁ δικός μου.

— Νὰ καὶ ὁ δικός μου.

Ἐν φ' δὲ οἱ σάκκοι μετεβιβάζοντο ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἀξιωματικοῦ εἰς τὰς τῆς κυρίας Σκώτ καὶ τῆς Μπετίνας, ὁ πατὴρ Κωνσταντῖος συνέστησε τὸν Ἰωάννην εἰς τὰς δύο Ἀμερικανίδας ἄλλ' ἕνεκα τῆς ἐξακολουθοῦσας συγκινήσεως του ἡ σύστασις δὲν ἐγένετο κατὰ τοὺς κανόνας, διότι ἐλησημόνησεν ὁ ἐφημέριος ἐν μόνον πράγμα, ἀλλὰ τὸ οὐσιωδέστατόν, τὸ ἐπίθετον δῆλον ὅτι τοῦ Ἰωάννου :

— Εἶνε ὁ Ἰωάννης ὁ βαπτιστικὸς μου, ἀνυπολογιστὸς τοῦ συντάγματος τοῦ πυροβολικοῦ τοῦ σταθμεύοντος ἐν Σουβινῆ. Εἶνε μέλος τῆς οικογενείας μας.

Ὁ Ἰωάννης ἐχαιρέτισε ποιήσας δύο μεγάλας ὑποκλίσεις, αἱ δὲ Ἀμερικανίδες δύο μικράς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνατρέψασαι τοὺς σάκκους των ἐξήγαγον δύο κυλίνδρους ἐκ χιλίων φράγκων ἕκαστον, χαριέντως ἐγκεκλεισμένους ἐν θήκαις πρασίνας ἐκ δέρματος ὄφεις διὰ χρυσῶν συρμάτων περιελασμένους.

— Σὰς ἔφερα τοῦτο διὰ τοὺς πτωχοὺς σας, ἅγιε ἐφημέριε, εἶπεν ἡ κυρία Σκώτ.

— Καὶ ἐγὼ τοῦτο, ὑπέλαβεν ἡ Μπετίνα. Καὶ μετὰ πλείστης ἡσυχίας λεπτότητος ἀπέθεσαν εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ γηραιοῦ ἱερέως καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν τὴν προσφορὰν των ὁὗτος δὲ ἀποθλέπων ἐναλλάξ εἰς τε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀριστερὰν, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν :

— Τί νὰ εἶν' αὐτὰ τὰ δύο πραγματάκια ; Εἶνε πολὺ βαριά. Αἶρες θὰ ἔχουν μέσα . . . Μὰ σὰν πόσες ; πόσες ;

Ἐβδομηκοντούτης ἦτο ὁ πατὴρ Κωνσταντῖος καὶ πολλὰ χρήματα διήλθον διὰ τῶν χειρῶν του — πρὸς θραν βέβαια μένοντα ἐν αὐταῖς — ἀλλὰ τὰ χρήματα ταῦτα ἤρχοντο κατὰ μικρὰς ποσότητας, ὥστε οὐδὲ νὰ ὑποπτεύσῃ ποτὲ ἠδύνατο ὅτι θὰ ἐλάβανέ ποτε τοιαύτην προσφορὰν. Δισχίλια φράγκα ! Οὐδέποτε εἶχε διὰ μιᾶς δισχίλια φράγκα, τί λέγω ; οὐδὲ χίλια. Ἄγνοσιν λοιπὸν τί τῷ ἔδωκαν δὲν εἰξευρε καὶ πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ. Ἐψέλλιξε :

— Σὰς εἶμαι λιαν ἐγνωσμένον, κυρία ! εἴσαθε ἀγαθωτάτη, κόρη μου.

Ἄλλ' ἡ εὐχαριστία του αὐτῇ δὲν ἦτο ἀποχρῶσα. Ἐκρίνε λοιπὸν ὁ Ἰωάννης ὅτι ἦτο χρεῖα νὰ ἐπέμβῃ.

— Νοννέ μου, εἶπεν, αἱ κυρίαί σας ἔδωκαν δισχίλια φράγκα .

Τότε δὲ ὑπὸ εὐγνωμοσύνης καὶ συγκινήσεως καταληφθεὶς ὁ γηραιὸς ἀνεφώνησε :

— Δισχίλια φράγκα ! δισχίλια φράγκα ! διὰ τοὺς πτωχοὺς μου !

Ἡ Παυλίνα ἐπεφάνη διὰ μιᾶς ἀναφωνοῦσα :

— Δισχίλια φράγκα ! δισχίλια φράγκα !

— Φαίνεται, εἶπεν ὁ ἱερεὺς, φαίνεται . . .

Λάβε, Παυλίνα, φύλαξέ τα, καὶ τὸν νοῦν σου . . .

Ἡ Παυλίνα εἶχεν ἐν τῷ σίκῳ πολλὰ καὶ διάφορα ὑπουργήματα, ἦτο θεράπεινα, μαγειρεῖον, φαρμακοποιὸς, ταμίαις. Αἱ χεῖρές τῆς ἔλαβον μετὰ τρόμου καὶ σεβασμοῦ τοὺς μικροὺς ἐκείνους χρυσοὺς κυλίνδρους τοὺς παριστῶντας τοσαύτας συμφορὰς ἀνακουφιζομένους, τοσαύτας θλίψεις παραμυθουμένους.

— Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, προσέθηκεν ἡ κυρία Σκώτ, ἀλλὰ θὰ σας δίδω, πάτερ Κωνσταντῖε, καὶ πεντακῆσια φράγκα κατὰ μῆνα.

— Καὶ ἐγὼ θὰ μιμηθῶ τὴν ἀδελφὴν μου.

— Χίλια φράγκα τὸν μῆνα ! Μὰ τότε λοιπὸν δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον πτωχοὶ ἐδῶ.

— Τοῦτο ἰσα ἰσα ἐπιθυμοῦμεν καὶ ἡμεῖς. Εἶμαι πλουσία, πλουσιωτάτη . . . ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀδελφή μου ! . . . εἶνε μάλιστα πολὺ πλουσιωτέρα μου . . . διότι νεάνις δυσκόλως δαπανᾷ πολλὰ . . . ἐν φ' ἐγὼ ! Ἄχ ! ἐγὼ ! . . . Ὅτι δύναμαι, δαπανᾷ ὅτι δύναμαι ! Ὅταν τις ἔχη πολλὰ χρήματα, ὅταν τις ἔχη πᾶρα πολλὰ, ὅταν τις ἔχη ἐτι περισσώτερα, δὲν εἶνε δίκαιον, εἰπατέ μοι, πάτερ Κωνσταντῖε, δὲν εἶνε δίκαιον ; ὑπάρχει ἄλλος τρόπος παρὰ τὸ

να έχη πάντοτε τὰς δύο χεῖρας ἀνοικτάς, καὶ νὰ διδῇ, νὰ διδῇ ἕσον δύναται περισσότερα; Καὶ ἔπειτα καὶ σὲς θά μου δώσετε κάτι.

Καὶ ἀποτεινομένη πρὸς τὴν Παυλίαν: — Λάβε τὴν καλοσύνην, κυρά, σὲ παρακαλῶ καὶ φέρε μου μία κούπα κρύο νερό. Ὅχι τίποτε ἄλλο... μόνον κρύο νερό... ἔσκασα τῆς δίψας.

— Καὶ ἐγὼ, εἶπεν ἡ Μπεττίνα γελῶσα, ἐν ᾗ ἡ Παυλίνα ἔτρεχε νὰ φέρῃ τὸ ὕδωρ, ἐγὼ εἶμαι φόβια τῆς πείνας... Πάτερ Κωνσταντίε... τὸ εἰξεύρω ὅτι εἶνε μεγάλη ἡ ἀδιακρισία μου... Ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἡ τράπεζα εἶν' ἐστρωμένη... Δὲν εἰμπορεῖτε τάχα νὰ μὰς κάλεσετε καὶ ἡμεῖς;

— Μπεττίνα! εἶπεν ἡ κυρία Σκώτ. — Ἐλα, δὲ καὶ σὺ πάλιν, Σουζή!... Πάτερ Κωνσταντίε, θὰ εὐαρεστηθῆτε, δὲν εἶν' ἀλήθεια;

Ἀλλ' ὁ γηραιὸς δὲν εὗρισκε πρόχειρον ἀπάντησιν, ἠγνόει τί νὰ εἴπῃ, ἠγνόει ποῦ εὕρισκεται. Αἱ γυναῖκες αὐταὶ κατέλαβον ἐξ ἐφόδου τὸ πρεσβυτεῖόν του! Ἦσαν καθολικαὶ! τῷ ἔφερον διασχίλια φράγκα! τῷ ὑπισχυόντο χίλια κατὰ μῆνα! Καὶ ἤθελον νὰ φάγωσιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ; Ἄ! τοῦτο ἦτο τὸ ἔσχατον κτύπημα! Κατελαμβάνετο ὑπὸ φρόβου ἀναλογιζόμενος ὅτι θὰ τιμῆσαι τὴν λιτὴν του τράπεζαν — αἱ δύο ἐκεῖναι Ἀμερικανίδες αἱ ὑπὲρ πάσαν ἔνοικον πλούσιαι, αἵτινες βεβαίως θὰ ἐτρέφοντο δι' ἐκτάκτων, φανταστικῶν, ἀσυνήθων, ἐδεσμάτων. Καὶ ἐψιύριζε:

— Νὰ φάγετε... νὰ φάγετε... θέλετε νὰ φάγετ' ἐδῶ;

Ἐδέησε καὶ αὐτὸς νὰ μεσολαβήσῃ ὁ Ἰωάννης.

— Δίαν εὐτυχῆς, θὰ εἶνε ὁ ἀνάδοχος μου ἐὰν εὐαρεστήσῃτε, νὰ δεχθῆτε, μόνον διαβλέπω τὸ τί τον ταρασσέει... Ἐμέλλομεν νὰ συμφάγωμεν ἡμεῖς μόνον καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει, κυρία μου, νὰ περιμένετε τέλειόν τι συμπόσιον... Ὅπως δὴ ποτε θὰ φανῆτε ἐπιεικεῖς.

— Μάλιστα, μάλιστα ἐπιεικέσταται, ἀπεκρίθη ἡ Μπεττίνα.

Ἐπειτα δὲ ἀποτεινομένη πρὸς τὴν ἀδελφὴν τῆς προσέθηκε.

— Ἐλα δὲ καὶ σὺ, Σουζή, μὴ τὰ ξυνίζεις διότι τάχα εἶμαι ὀλίγον... Ἀλλὰ πρέπει νὰ εἰξεύρετε ὅτι τοιοῦτος εἶνε ὁ χαρακτὴρ μου, νὰ εἶμαι ὀλίγον... Θέλεις νὰ μειώσω; Ἢ θὰ ἀνασάνωμεν ἐὰν διέλθωμεν ἐδῶ ἡσυχαμίαν ὥραν. Καὶ τί δὲν ἐτραβήξαμεν σήμερον μὲ τὸν σιδηροδρόμον... μὲ τὴν ἡμαξάν... μὲ τὴν σκηνὴν... μὲ τὴν ζέστην!... Ὅσον ἀθλια ἐπρογευματίσαμεν τὸ πρωὶ εἰς ἐλευσινὸν καὶ ἀξιοδρόμου ξενοδοχείον! Καὶ ἐκμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ἐπανεέλθωμεν τὰς ἑπτὰ νὰ δειπνήσωμεν εἰς τὸ αὐτὸ ξενοδοχείον, διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν ἔπειτα διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Περσίους...

Ἀλλὰ πολὺ καλλίτερα νὰ φάγωμεν ἐδῶ. Δὲν λέγεις πλέον ὄχι... Ἄ! τί καλὴ ποῦ εἶσαι Σουζή μου!

Καὶ κατεφίλησε τὴν ἀδελφὴν τῆς μετὰ πολλῆς τρυφερότητος καὶ χάριτος· ἔπειτα στρεφόμενη πρὸς τὸν ἐφημέριον εἶπε:

— Νὰ εἰξεύρατε, πάτερ, πόσον εἶνε καλὴ!

— Μπεττίνα! Μπεττίνα!

— Γρηγόρα, Παυλίνα, εἶπεν ὁ Ἰωάννης, δύο πινάκια. Ἐλα νὰ σε βοηθήσω.

— Καὶ ἐγὼ, ἀνεφώνησεν ἡ Μπεττίνα, καὶ ἐγὼ θὰ ἔλθω νὰ σε βοηθήσω. Ὡ! σὲς παρακαλῶ πολὺ, θὰ με διασκεδάσῃ. Μόνον νὰ με δώσετε, πάτερ, τὴν ἀδειαν νὰ φερῶ ὀλίγον ὕπνου εἰς τὸν οἶκόν μου.

Καὶ ἐλαφρὰ ἐλαφρὰ ἐξέβαλε τὸ ἐπανωφύριόν τῆς πρῶτον, καὶ ὁ Ἰωάννης ἠδυνήθη νὰ θαυμάσῃ ἐν τῇ ἐξαιρέτῃ αὐτοῦ τελειότητι τὸ ραδιόν καὶ ἐπίχειρ αὐτῆς σῆμα.

Ἡ μὲν Περσίβαλ ἀφῆρσεν ἔπειτα τὸν πλόν τῆς, ἀλλὰ βιαίως πως καὶ ἐγένετο αἰτία θαυμαστῆς τινος καταπτώσεως. Ὀλόκληρος σαρὸς ἀπεσπασθῆ καὶ κατεχύθη ὡς χεῖμαρς, ὡς εὐρὺς καταρράκτης ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς Μπεττίνας, ἥτις ἔστατο ἔμπροσθέν τινος παραθύρου, δι' οὗ εἰσέδυνον αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου... καὶ τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο φῶς καταχεόμενον ἀφῆνον ἐπὶ τῆς κόμης ἐκεῖνης τῆς χρυσῆς, περιέβαλλε διὰ θελκτικωτάτης στεφάνης τὴν λάμπουσαν εὐμορφίαν τῆς νεανίδος. Συγκεχυμένη καὶ ἐρυθριῶσα ἡ Μπεττίνα ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὴν ἀδελφὴν τῆς, ἥτις μετὰ πολλῆς δυσχερείας κατάρθρωσε νὰ ἐπενέγκῃ ποιᾶν τινα τάξιν ἐν ἐκεῖνῃ τῇ ἀταξίᾳ.

Τῆς καταστροφῆς δὲ ταύτης ἐπανορθωθείσης οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ κωλύσῃ τὴν Μπεττίναν ἀπὸ τοῦ νὰ ἐφορμήσῃ κατὰ τῶν πινακίων, τῶν μαχαίριων καὶ τῶν περονίων.

— Μὰ, κυρία, ἔλεγε πρὸς τὸν Ἰωάννην, εἰξεύρω ἐγὼ πολὺ καλὰ νὰ βάζω τραπέζι· ἐρωτήσατε τὴν ἀδελφὴν μου... — Ἐλα, Σουζή, λέγε ὅταν ἤμην μικρὰ εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, δὲν ἔβαζα ἐγὼ ἀξιώλογα τὸ τραπέζι;

— Μάλιστα, ἀξιόλογα, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Σκώτ.

Καὶ αὐτὴ δὲ παρακαλοῦσα τὸν ἐφημέριον νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀδιακρισίαν τῆς Μπεττίνας, ἐξέβαλε καὶ αὐτὴ τὸν πλόν καὶ τὸ ἐπανωφύριόν τῆς, ὥστε καὶ ἐκ δευτέρου ὁ Ἰωάννης ἔτυχε τοῦ εὐαρέστου θεάματος, σώματος θελκτικωτάτου καὶ κόμης θαυμασίας. Ἀλλὰ ἡ κατάπτωσις, πρὸς μεγίστην λύπην τοῦ Ἰωάννου, δὲν ἐπανελήθη.

[Ἐπειτα συνέχισα].

ΤΟ ΕΤΟΣ 1000

[Ἀπόσπασμα πραγματείας ἀναγνωσθείσης ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ «Παρνασσῶ»].

Ἐπιτομή καὶ τίτλος τοῦ βιβλίου.

Ε

Καὶ ἐπέστη τὸ ἀπαισίον ἔτος 1000. Φρικτικαίσις διέτρεξεν ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὸν κατὰ τὴν Δύσιν χριστιανικὸν κόσμον καὶ τρόμου ἐναγώνιος προσδοκία κατέλαθεν αὐτόν. Ἠρέμησεν ἡ ἀνθρωπότης, ὅπως ἡρεμεῖ ἡ φύσις, ἔταν ἡ πτέρυξ τῆς θελήτης προσφάνης αὐτῆς. Πνεῦμα θανάτου ἐπέπνευσε καὶ ἐνέκρωσε τὰ μέλη καὶ ἀπέμεινε γρηγοροῦσα ἡ φαντασία, πλάττουσα μορμολύκεια καὶ εἰκόνας τερατώδεις ὡς ἐν διηγεσθῆ ὄναρ.

Ἐίχε τὸ ἔτος τόσας ἡμέρας καὶ ἐκάστη ἡμέρα εἶχεν ὥρας καὶ ἡ ὥρα στιγμὰς. Ποία τούτων ἐμελλεν ἄρ' γε νὰ εἶνε ἡ ὑστάτη τοῦ κόσμου; Ἐμελλε τάχα τὸ πρόγραμμα νὰ ἐκτελεσθῆ πιστῶς καὶ ἀναλλοίωτως, ὅπως προδιεγράφετο ἐν τῇ Ἀποκαλύψει καὶ ὅπως ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταδίδετο ἐπὶ γενεᾶς γενεῶν; Ἐμελλε τάχα νὰ φανῆ τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ, νὰ πικρανοῦσιν ὡς ἀψιδος τὰ ὕδατα, ν' ἀφανισθῆ τῶν ζώων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ τῶν ἐνῦδρων τὸ γένος, νὰ διασεισῇ τὰ θεμέλια τῆς γῆς ὁ σεισμός, νὰ γείνη ὁ ἥλιος μέλας ὡς σάκκος τρίχινος καὶ ἡ σελήνη ὡς αἷμα καὶ οἱ ἀστέρες τὸς πέσωσιν εἰς τὴν γῆν, ὡς ἡ συκὴ βάλει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σεισμένη, καὶ ν' ἀποχωρισθῆ ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον εἰλισσόμενον καὶ πᾶν ἕρως καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν νὰ κινήθωσιν; Ἐμελλον ὄντως νὰ παρελάσωσιν οἱ φρικτοὶ ἐκεῖνοι τοῦ θανάτου ἀπόστολοι ἐπὶ τῶν ἀπαισίων αὐτῶν ἱππῶν, βερίζοντες ἀνὰ μυριάδας τοὺς ἀτυχεῖς κατοίκους τῆς γῆς καὶ ἔμελλεν ἔπειτα νὰ ἠχησῇ βροντώδης ἡ σάλπιγξ τοῦ Ἀρχαγγέλου; Καὶ ἀμέσως θὰ ἠκούετο ὁ τριγμὸς τῶν ὀστέων, τῶν ἐκ τοῦ βάρους τοῦ μνήματος ἀνεγειρομένων νεκρῶν τῶν ἀπ' αἰῶνος κοιμηθέντων καὶ ἐντός τῆς στενῆς τοῦ Ἰωσαφὰτ κοιλάδος θὰ συνωστίζοντο φύρδην ζῶντες καὶ νεκροὶ, εἰδεχθῆ κινεῖσθαι ἀποτελοῦντες ἐκ σαρκῶν καὶ ὀστέων, φαρμακίων καὶ σαββάνων; Καὶ κατὰ ποίαν πράξιν τοῦ φοβεροῦ δράματος ἐμελλεν ἕκαστος νὰ ἀποθάνῃ; καὶ διὰ τίνος τρόπου; Ἄρα τὸ πῦρ ἐμελλε νὰ καταφάγῃ τὰ μέλη αὐτοῦ, ἢ τὸ ὕδωρ ἐν φοβερῷ ἀναδρασμῷ νὰ καταπῆρ αὐτόν; Ἐμελλε νὰ ταφῆ ὑπὸ τὰ ἔρσεια τῶν κτιρίων, ἢ ἐμελλε νὰ πέσῃ ὑπὸ τὴν σπᾶθην τοῦ οὐρανοῦ ἐξολοθρευτοῦ; Καὶ ἐμελλεν ἄρ' γε νὰ θανατωθῆ ἐκ τῶν πρώτων καὶ νὰ

κοιμηθῆ ἐπὶ βραχὺ διὰ ν' ἀναστῆθῃ ἔπειτα μετὰ τῶν λοιπῶν, ἢ τῷ ἐπεφυλάσσετο ὁ φρικτικὸς κληρὸς νὰ ἰδῇ τοὺς φιλοτάτους αὐτοῦ ὑποκύπτοντας καὶ νὰ μείνῃ ἔσχατος αὐτὸς καὶ νὰ ἐμφανισθῆ μὲ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ σάρκα ἐνώπιον τοῦ ἀδελκῆτου Κριτοῦ καὶ ν' ἀκούσῃ τὴν ἐσχάτην ἀπόφασιν;

Τίς ἠδύνατο νὰ λύσῃ τὰς ἀπορίας ταύτας, αἵτινες ἀπατελοῦσαι σύνολόν τι ἀόριστον καὶ ὀμιχλώδες ἐπεκάθηγον ἐπὶ τῆς διανοίας ὡς ἐφιέλτης; Οὐδεὶς. Καὶ ὁ ἀνθρώπος θύμα τῆς ἀμφιβολίας καὶ τοῦ τρόμου ἐκυπτε τὴν κεφαλὴν ἀναμμένον. Πάντες ἀδιακρίτως κατείχοντο ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ αἰσθημάτος. Οὐ μόνον οἱ ἰδιῶται ἀλλὰ καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ οἱ ἄρχοντες ἐκυψαν τὴν ἀλαζόνα κεφαλὴν πρὸ τῆς ἰδέας τοῦ κοινοῦ καὶ οἰκτροτάτου τέλους. Ἡ Ἐκκλησία ἐφαίνετο ὁ μόνος λιμὴν σωτηρίας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πελάγους ἐκεῖνου τῆς ὀδύνης, πάντες δὲ κατέφευγον σπυρῶδες εἰς αὐτὴν ἐν συντριβῇ καὶ μετανοίᾳ, ἀποθέμενοι πρὸ τοῦ οὐδοῦ, σὺν τῷ φορτίῳ τῶν ἀμαρτιῶν καὶ τὸ βαλάντιον καὶ τὸ ξίφος καὶ τὸ στέμμα καὶ πᾶν περιττὸν ἐπίγειον βόρος, ὅπως ἐπιπλεύσωσιν ἐλαφρότεροι. Καὶ ἐνῶ ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ἔψαλλον ἀπὸ τοῦ ἀναλογίου ὕμνων καὶ τροπάρια, ὁ Ὄθων τῆς Γερμανίας τῷ ἐκράτει μακρόθεν τὸ ἴσον. Κλεισθεὶς αὐτὸς ἐντός τῆς μονῆς τῆς Γλάσσης, ἐγγὺς τῆς Ραβέννης, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς τεσσαρακοστῆς ἐνήστευσε ψαλμῶδων μετὰ τῶν μοναχῶν, ἐνδεδυμένος σάγην ἀντι χιτῶνος καὶ ἐπ' αὐτοῦ φέρον τὴν χρυσοκέντητον πορφύραν, κατὰ κλινομένον ἐπὶ ζυλίνου κρεβάτου, ἐνῶ παρ' αὐτὸν ἐκεῖτο πολυτελεῖς ἡ αυτοκρατορικὴ κλίβη. Ἐπιχάρδος ὁ Β', δούξ τῆς Νορμανδίας, συνεκάλεσεν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ ὄσους πλείονας κληρικὸς ἠδυνήθη καὶ τοὺς συνεπέτρωσε περὶ αὐτόν, σκεπτόμενος ὅτι ἐν ὑψίστατο τὴν ἐσχάτην δοκιμασίαν μετὰ συνοδίας τόσον ἐλαφροῦ, θὰ ἐκέρδαινε κάτι καὶ αὐτὸς ἐξ ἀνταντακλασεως. Γουλιέλμος ὁ Α', δούξ τῆς αὐτῆς χώρας, θελήσας νὰ γείνη μοναχὸς καὶ μὴ ἐπιτρέψαντος τούτου τοῦ ἡγουμένου τῆς μονῆς, κατάρθωσε νὰ προμηθευθῆ μαγδύραν καὶ κορδύλην μοναχοῦ καὶ νὰ τὰ έχῃ παρ' αὐτῷ κεκλεισμένα ἐντός ἰδίου κιβωτίου, προτιθέμενος ἴσως εὐθὺς ὡς ἐδίδοτο τὸ σύνθημα νὰ μεταμφισθῆ καὶ νὰ παραστῆ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, οὐχὶ ὡς ἰσχυρὸς τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ταπεινὸς αὐτοῦ ὑπρέτης καὶ ἐλπίζων νὰ μὴ ἀναγνωρισθῆ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ζέλης καὶ τοῦ θορύβου. Τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀνέλαβε καὶ ὁ δούξ τῆς Βουργουνδίας Οὐγὸς ὁ Α'. Ἐπίσης καὶ ὁ Γουλιέλμος Ε', δούξ τῆς Ἀκουιτανίας, περιεβλήθη σάκκον καὶ ἐπορεύθη εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τῆς Κομποστέλλης. Ἰακῶοι προσκυνηταὶ πάσης τάξεως ἐπορεύοντο εἰς προσκύνησιν τοῦ Παναγίου Τά-

φου ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ἔμενον ἐκεῖ ἀναμένοντες ὅπως εὐρεθῶσι πλησιέστερον τῆς κοιλάδος τοῦ Κλαυθρῶνος, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως ὤφελον νὰ ὑποστῶσι τὸ ταξιδίον τοῦτο καὶ προστίμων νὰ ἐκτελέσωσιν αὐτὸ περὶ μάλλον ἢ φερόμενοι βιαίως μετὰ θάνατον, στιβαζόμενοι μετ' ἄλλων πολλῶν ἐντὸς νεφελῶν, ὡς ἐπιβῆται τῶν εἰς Φάληρον μεταβαίνουσῶν ἀμαξοστοιχιῶν. Αἱ λιτανεῖαι ἦσαν τοῦ συρμού, μνημονεύεται δ' ἐξ αὐτῶν ἰδίως μία γενομένη ἐκ κοινῆς συνεννόησεως ὑπὸ τοῦ Ῥενάρδου, ἡγουμένου τοῦ Ρίβαι καὶ τῆς Ἐρμεγγάρδης, ἡγουμένης τοῦ Ζουάρ· ὁ μὲν παρέλαβε τοὺς ὑπ' αὐτὸν μοναχοὺς, ἡ δὲ τὰς ὑπ' αὐτὴν μοναχὰς μετὰ πάντων τῶν ἐν ἀμφοτέροις ταῖς μοναῖς εὐρισκομένων ἱερῶν λειψάνων, ἐξεκίνησαν δὲ ἕκαστος ἐκ τῆς οἰκείας μονῆς, παρακολουθοῦντες πολλοὺ πλήθους, προσελθόντες ἐξ εὐσεβείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ περιεργίας καὶ μετὰ ἱκανῶς μακρῶν πορείαν, συνηγήθησαν. Εἰς τὸ μέρος τῆς συναντήσεως ἐστήθη ὁ σταυρὸς ὡς μνημεῖον, ἀγνώστον δὲ ἂν εἰς τοῦτο καὶ μόνον περιωρίσθη ἡ συνάντησις τῶν ὁσίων μοναχῶν μετὰ τῶν ὁσίων ἀμνάδων. Ὁ τρόμος καὶ ἡ προσδοκία ἔφθασε καὶ μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Ποντίφικου. Ὅσον εὐσεβῆς καὶ νοήμων ἂν ἦτο ὁ Σίλβεστρος Β', ἡ ἰδέα ἤμως ὅτι ἂν ἡ πρόβησις ἐπληθύνετο, ἡ ἀναγκάζετο νὰ παραδώσῃ πρὸς τὸν ὑπέρτατον κύριον τὸ σκήπτρον τοῦ κόσμου καὶ νὰ ὑποβάλῃ λογιδοσίαν περὶ τῶν πραγμάτων παρ' αὐτοῦ τε καὶ τοῦ ποιμανίου του ἐπλήρου τῆν ψυχὴν του φόβου καὶ συγκινήσεως. Διὰ τοῦτο δὲν ἐωρτάσθη ἡ χιλιετηρὴς ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως, ὅπως ἐωρτάσθη ἄλλοτε μετὰ λαμπρότητος ἐκτάκτου ἐπὶ Φιλίππου τοῦ Ἀρθούρου ὑπὸ τῶν Ἑθνικῶν ἢ χιλιετηρὴς ἀπὸ κτίσεως τῆς Ῥώμης, οὐδὲ κατὰ νοῦν ἐπῆλθεν εἰς τὸν Πάπαν ἡ σκέψις νὰ ἐαρτάσῃ τὸ Ἰωβιταίον. Ἐγγλωττός συγγραφεὺς, ὁ κ. Michelet, ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῆς Γαλλίας παρέχει τὴν ἐξῆς εἰκόνα τῆς τότε κατὰστάσεως τοῦ κόσμου. « Ἀνεμένον πάντες ὁ δεσπότης ἐν τῇ σκοτεινῇ εἰρηκτῇ, ὁ δοῦλος ἐν τῇ ἀγρῇ ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ μισήτου πύργου, ὁ μοναχὸς ἐν τῇ λιτῇ ἀσκητικῇ τῆς μονῆς, ἐν τοῖς μόνηροις θορύβοις τοῦ χοροῦ, ἐν τῇ μέσῃ τῶν πειρασμῶν καὶ τοῦ κινδύνου τῆς ἀμαρτίας, τῶν ἐλέγχων καὶ τῶν παραδόξων ὀπτασιῶν, ἐλεεινὸν παύγιον τοῦ διαβόλου, ὅστις τὴν νύκτα, ἀποσύρων τὸ σκέπασμα τῆς κλίνης του, τῷ ἐπιθύρει χαίρει κακῶς. Ὁ δὲ κολασθῆς! Πάντες ἤρχοντο νὰ ἐξέλθωσι τῆς ἀγωνίας ὀπωσθήποτε προὔτιμων νὰ πέσωσιν ἀπᾶς καὶ διὰ παντός εἰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ καὶ ν' ἀναπέμψωσιν ἔστω καὶ ἐπὶ κλίνης πεπυρακτωμένης. Ὁ κόσμος κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ παρομοίωσιν τοῦ αὐτοῦ συγγρα-

4. Hœnelt, Tom. XII, p. 575.

φῶς ἦτο ὁμοίος πρὸς τὰ εἰδῶλα τ' ἀπαντῶντα ἐν τοῖς καθεδρικοῖς ναοῖς τοῦ Γ' καὶ ΙΑ' αἰῶνος, ἰσχνὰ, ἀφωνα, μορφαζόντα ἐν νευρικῇ συστολῇ μὲ ὕψος πάσχον καὶ ὀδυνηρόν. Ὅπως ἐκεῖνα, μὲ τὰς χεῖρας συνηνωμένας ἀνέμενον ὁ κόσμος τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς καταδίκης ἢ τῆς σωτηρίας του.

Τοιαύτη μὲν ἡ γενικὴ τοῦ κόσμου ἀποψις, εἰκόνας ὅμως λεπτομερεῖς καὶ ἀκριβεῖς δὲν ὑπάρχουσιν. Ὁ ζόφος τῆς ἐποχῆς καὶ ἡ ἀπόστασις δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν ἱστορικὸν νὰ εἰσχωρήσῃ, νὰ διευκρινίσῃ, ν' ἀνατάμῃ τὰ γεγονότα. Ἄν ὁ χαλὸς διάβολος τοῦ Λεσαζ κέκταται τὴν ὑπερφυᾶ δύνάμιν ν' ἀνεγείρῃ τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν καὶ νὰ δεικνῆ εἰς τὸν φητητὴν δὴν Κλεόπαν τὰ τελούμενα ὑπὸ ἐκάστην ἀπόκρυφα, ὁ ἱστορικὸς ὅμως δὲν δύναται ν' ἀνεγείρῃ τὸ ἀσυγκρίτως βαρύτερον καὶ πυκνότερον κάλυμμα ἐννέα σχεδὸν αἰώνων. Πλὴν ἔτι ἀδυνατεῖ νὰ πράξῃ ἢ ἐπιστήμη δύναται νὰ τὸ πράξῃ ἀκόπως ἢ ἐτέρα ἐκαίμη δύναμις, περὶ ἧς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς παρούσης διατριβῆς ἐλάλησα, ἣν ἐχάρισεν ἡμῖν ὁ Παναγάθος πρὸς ἀποψήμωσιν διὰ τὴν ἐκ τῶν ἐτέρων ἀγαθῶν τοῦ βίου ἀποκλήρωσιν μας. Εἰς τὸ χάρισμα λοιπὸν τῆς φαντασίας νὰ καταρῶγῃ, ὅπως ἄνευ τῆς βοήθειας συσκευῆς παρουσιάσω εἰς τὸ εὐμένε μου ἀκροατήριον προσκυλλῶς τινὰς φωτεινῶν εἰκόνων, ἂν δὲ αὐταὶ φανῶσι σκοτειναί, παρακαλῶ νὰ προστρέξῃτε καὶ ὑμεῖς εἰς τὴν ἰδικὴν σας φαντασίαν καὶ νὰ ἐπιχύσητε ἐπ' αὐτῶν ὀλίγον περισσότερον φῶς.

Θολὸς εἶνε ὁ οὐρανὸς καὶ παχυντῶδες ἡ ἀτμόσφαιρα. Τὴν μεγάλην ἀλλοῦσαν τοῦ πύργου φωτίζει ἡ ἐρυθρὰ λάμψις τῆς ὑψηλῆς ἐστίας, ἐν ἣ σπινθηρίζουσι μετὰ κρότου καιόμενοι ξηροὶ κλάδοι. Ὁ ἀγέρωγος δεσπότης τοῦ πύργου ἐστὶν τραχὺν συμπυκνωμένον. Ὁ ἀλυσιδωτὸς ὠρᾶξ δὲν καλύπτει τὰ εὐρέα στέγνα τῶν συνδαιτυμόνων, καὶ ἡ ἀνασπυρμένη τοῦ ἱματίου χεῖρις ἀποκαλύπτει τοὺς μυῶνας τῆς στιβαρᾶς χειρὸς, ἣτις αἶρει ὡς πτερόν τὸ βαρὺ ξίφος, τὸν πέλεκυν καὶ τὸ βόταλον. Ἢδὴ ὁ δοῦλος παρέθηνεν αὐτοῖς τὰς ὀπτάς σάρκας κάπρου, ἐν διαπέραςε διὰ τοῦ ἀκοντίου του θηρεῦν ὁ οἰκοδεσπότης, ἰσχειλὴς δὲ ἀμφορεὺς παράκειται πλήρης γλυκέος καὶ γενναίου οἴνου. Καὶ συνομιλοῦσιν ευφροσύνως οἱ δύο ἱερότατοι καὶ ἀναπολοῦσι τὰς παρελθούσας ἡμέρας καὶ τὰ παρελθόντα κατωρθώματα καὶ ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου λησμονοῦσιν ἔλυτελῶς τὸ παρόν. Διὰ μιᾶς τερτάρειος πάταγος ἀντηγεῖ, κλονίζεται ἐκ θεμελίων ὁ ὀγκώδης πύργος. Καὶ οἱ δύο ἐκείνοι ἄνδρες, οἵτινες ἡδ' ἐβλεπον ἀπτόητοι πρὸ τοῦ στήθους αὐτῶν τὰς αἰχμὰς δέκα ἐχθρῶν δοράτων, ἀνίστανται βεβιασμένως κἀτάχωρον μὲ ὀ-

ψιν παρηλλαγμένην, μὲ κόμην ἠνωρθωμένην ἐκ τῆς φρίκης. Ἐπῆλθεν ἄρα γε ἡ τελευταία στιγμή; ἤχι; ἢ ὄβελλα ἦν ἐκσοφώρον τὰ πυκνὰ νέφη ἐξέσπασε καὶ ὁ κεραυνὸς βρέμων, κατέκαυσε τὴν ὑψικάρηνον δρῦν, τὴν ἀλαζόνα τοῦ πλησιοχώρου δάσους βασιλίδαν.

Ἐκ τοῦ στενοῦ καὶ σιδηροφράκτου φεγγίτου τῆς ὕψους εἰρκτῆς κατέρχεται ἀμυδρὰ τῆς ἡμέρας ἢ λάμψις. Ἐπὶ στρωμνῆς σπητυίας, ὄν τι εἰδεχθῆς, σύμπλεγμα ἀπαίσιον ὄστων καὶ βλακῶν ἀνακινεῖται. Μακρὰ ἐφύσησαν αἱ τρίγες ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ἀπαισίως δὲ λευκαίνει ἐν τῷ σκότει ἢ μακρὰ του κόμη, ἣν ἐλευκάνε προῶρως ἢ ὀδύνη. Οἱ κρίκοι τῆς ἀλύσεως τοσοῦτον σφιγκτὰ εἰσι συνδεδεμένοι μετὰ τῶν μελῶν του, ὥστε νομίζει τις ὅτι ἀποτελοῦσι τετραπύδη προεξοχὴν τῶν σπονδύλων του. Ἐμπέτρως μυριάδας σταγόνων καταπιπτουσῶν ἀπὸ τοῦ θόλου μὲ μονότονον ψόφον καὶ ἐσημείωσε μὲ τοὺς ὄνυχας ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀνὰ ἕνα τοὺς μακροὺς ἐνιαυτοὺς, ὅσους διῆλθεν ἐκεῖ ὁ ταλαιπώρος δεσπότης. Καὶ ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ του συμπεραίνει ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ φοβερὰ ἡμέρα, ἣν ἀναμένει ἐναγωνίως ὅπως αἰτήσῃται καὶ λάβῃ δικαιοσύνην παρὰ τοῦ ὑπερτάτου κριτοῦ. Ἀλφῆς ἐν τῇ σιγῇ τοῦ τάφου ἐκείνου ἀντηγεῖ κλαγγὴ ὀξεῖα, βαρύνηχος, παρατεταμένη καὶ κραυγαὶ ἀκούονται ἔξω καὶ πλήθους ἰσχυρὰ καὶ βήματα κατεσπευσμένα πολλῶν ὄμοι ἄνθρωπων καὶ ἱππων. Ὁ δεσπότης σκιρτᾷ καὶ ἀνίσταται πλήρης φόβου καὶ χαρᾶς ἐνταυτῷ καὶ τὰ σιδηρὰ δεσμὰ συγκρούμενα ἀναδίδουσιν ὑπόκωφον κρότον. Ἄρα γε ὁ ἀρχάγγελος ἀναγγέλλει τὴν τελευταίαν τοῦ κόσμου στιγμήν καὶ τὴν λήξιν τοῦ μαρτυρίου του; Τεῖνει τὸ οὖς καὶ ἀκροᾶται. . . .

Οἱμοι! ὁ δεσπότης ἐπέστρεψεν εἰς τὸν πύργον του καὶ ἡ σάλπιγξ ἀγγέλλει τὴν ἔλευσίν του· προστρέχουσιν οἱ ὑποτελεῖς καὶ οἱ οἰκέται ἐν σπουδῇ καὶ μετὰ κρότου καταβιβάζεται ἡ κρεμαστὴ γέφυρα ὅπως εἰσέλθῃ μετὰ τῆς πολυπληθοῦς συνοδίας του.

Ἐπὶ τῆς ἐστρωμένης δι' ὀλοσηρικοῦ ἔδρας τῆς ναχελῶς ἐξηπλωμένη ἢ πυργαδέσποινα βεμβάζει εἰς ἐκλελυμένην καὶ ἠδουπαθῆ μένουσα στάσιν. Τὸ βλέμμα τῆς πλανᾶται καὶ κυλλεταὶ βραδὺ μέχρι τῶν πέραν φαινομένων κυανῶν ὀρέων, ἔνθα ἐγένετο ἀφαντος τὴν πρώτην ἢ λοφίαν τοῦ κράτους τοῦ εὐγενούς αὐτῆς συζύγου καὶ δεσπότη, ὅστις ἐπισάξας τὸν θυμοειδῆ ἱερόν του, ἀπῆλθε πρὸς περιουσίαν τῶν ἐκτεταμένων γαιῶν του, ἀφείς τὴν νεόνυμφον σύζυγόν του μόνην ἐν τῷ πύργῳ. Διὰ τὴν δὲν ἔμεινε καὶ κατακλινόμενος ὡς ἄλλοτε παρὰ τοὺς πόδας τῆς νὰ τῇ ἀποτείνῃ μυριοστὴν φορὰν λά-

γους τρυφεροὺς ἀγάπης; Νέφος πικρίας θολώνει τοὺς διαυγεῖς ὀφθαλμοὺς τῆς δεσποίνης καὶ οἱ μαργαρίτινοι ὀδόντες τῆς δάκνουσι μετὰ ἐλαφροῦ πείσματος τὸ σαρκώδες πορφυροῦν χεῖλος. Διὰ τοῦ μεγάλου παραθύρου εἰσέρχεται ξανθὴ ἠλιακὴ ἀκτίς ἐντὸς τοῦ χρυσοῦ πλαισίου ὅπερ αὕτη σχηματίζει ἀνακινεῖται ὡς κωνοειδὴς κόσμος ἀδιόρατος ἀτόμων. Ἄλλ' ὁ ἥλιος δὲν εἶνε τόσον ξανθὸς, ὅσον ἡ κόμη τοῦ νεαροῦ ἀκολούθου, ὅστις ἀντικρὺ ἐπὶ ἀκίμπητος κἀθηται. Ἀπέθηνεν οὗτος ἐπὶ τῶν γονάτων, ἄτινα περισφίγγει ἡ στενὴ βράβδωτὴ ἀναξυρὶς τὴν κιθάραν, δι' ἧς ἐναρμονίως ἐμειπτε τὸ ἄσμα τοῦ Ρολάνδου, τοῦ ἀώρως πεσόντος, ἐν Ῥογκισβάλλῃ, ἵνα μὴ ταραχῇ τὴν βέβητον τῆς δεσποίνης του· ἀλλ' αὕτη παρατηρεῖ λαθραίως αὐτὸν καὶ σκέπτεται ὅτι χθὲς ἀκόμη ἦτο παιδίον καὶ σήμερον εἶνε νεανίας καὶ ἀνακαλύπτει μετ' ἐκπλήξεως ὅτι μὲ χάριν ἄβραν προσαρμύζεται ὁ κρινόλευκος αὐτοῦ τράχηλος ἐπὶ τοῦ εὐλυγίστου σώματός του καὶ ὅτι τὰ κερσεία, ἄτινα ὀριμάζει ὀλονὲν ὁ θερμὸς τοῦ ἔαρος ἥλιος δὲν ἔχουσι χροιάν τόσον ζωηράν, ὅσον αἱ παρειᾶί του. Ἄν θέλλει μόνον ἔξω ἢ ἀνοεῖς; θέλλει καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νεανίου καὶ λάμπουσιν ἐν ταῖς ὀφθαλμοῖς του, ἐφ' ὧν μάτην ἀποπειράται ἡ αἰδώς νὰ ἐπιρρίψῃ πέπλον; ἐπιθυμία βλαστήσασαι ἐν μιᾷ νυκτὶ, ὅπως τὰ ἄνθη τοῦ ἐπὶ τοῦ παραθύρου ἀνερχομένου αἰγακλήματος. Ἡ περιφρονημένη σύζυγος ἐγείρεται σύγκρισις τις ἀμέσως ἀγέρχεται εἰς τὸ πνεῦμα τῆς καὶ διὰ ταχυτάτου λογισμοῦ ἀναμειρεῖ τὸ βέλος τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τὴν δύναμιν τοῦ πάθους, ὅπερ δύναται νὰ περικλείσῃ τὸ στήθος τοῦ ἐνώπιον αὐτῆς ἱσταμένου νεανίου. Τὸ φίλημα ἀναπέλλει ἐπὶ τὰ χεῖλη τῆς καὶ οἱ βραχίονές τῆς εἰσὶν ἔτοιμοι νὰ περιπτύξωσιν ὡς κρίων στεφάνῃ τὴν ξανθὴν κεφαλὴν τοῦ εὐτοχοῦς ἀκολούθου, ὅτε ὑπὸ τὸ παράθυρον ἀκούονται πένθιμοι ψαλμῳδαί καὶ οἰμωγαὶ πλήθους. . . Πῶς ἐλησημόνησεν ἡ δεσποῖνα ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην οἱ μοναχοὶ τῆς πλησίον μονῆς περιφέρουσι τὸν τριακοστὸν ἔκτον δάκτυλον τοῦ ἀγίου Ἰλαρίωνος καὶ τὸν διακοσιοστὸν δέκατον τοῦ τιμίου σταυροῦ ἧλον, κειμήλια εὐσεβῶς ἐν τῇ μὲν φυλαττόμενα εἰς λιτανεῖαν, ὅπως ἀποτρέψωσι τὴν ἐπικειμένην ὀργὴν τοῦ Κυρίου; Φέρει τὰς χεῖρας εἰς τὸ πρόσωπον καὶ σπεύδει δρομαία νὰ γονυπετήσῃ πρὸ τοῦ εὐκτηρίου τῆς καὶ νὰ αἰτήσῃται ἐν συντριβῇ συγγνώμην, διότι ἡ ἀσθενὴς σὰρξ ἀφέθη νὰ νικηθῇ ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς δοκιμασίας. Καὶ ὅτε τὴν ἐσπέραν ἡδ' ἐπανέβη ὁ ἱερότης οὐδεμίαν ἡδ' αἰσθανθῇ δυσκολίαν νὰ ἐκβάλῃ ἀπὸ τοῦ μετώπου του τὸ βαρὺ κράνος μὲ τὴν κυματίζουσαν λοφίαν.

... Σκότος βαθύ βασιλεύει εις τὸ ὑπόγειον ἢ ἡμέρα ἀποκλίνει πρὸς τὴν δύσιν. Φρόνοι καὶ σκορπίοι καὶ σκώληκες καὶ ἄλλα γλοιώδη ἐρπετὰ κατοικοῦσι τὰ ζοφερὰ καὶ ἀπρόσιτα ἐκεῖνα βάθη. ἄλλ' ἰδοὺ καὶ σκιά τις, ἀνθρώπινον ἔχουσα σχῆμα, κατέρχεται διὰ τῶν ὀλισθηρῶν τῆς κλίμακος βαθυπέδων κορτοῦσα λύχρον. Μήπως εἶνε τὸ φάσμα, ἕπερ διατίθενται ὅτι εἶδον πολλάκις οἱ γείτονες καὶ οὐ τὴν ἐμφάνισιν ἐπιμαλοῦνται αἱ μητέρες διὰ ν' ἀποκοιμίσωσι τ' ἀνυπότακτα τέκνα των; "Ὅχι" ἢ πνευσίῳ τοῦ λύχρου λάμπει φωτίζει τὴν κατεσκληκυῖαν μορφήν τοῦ φιλαργύρου. Βαίνει μὲ βῆμα σφάλλον, προχωρεῖ εἰς τὴν σκοτεινοτάτην γωνίαν, ἀγκινεῖ μετὰ κόπου δύο ὀγκώδεις λίθους καὶ ἐξάγει σιδηρόφρακτον κιβώτιον. Περιφέρει πεφοβισμένως κύκλῳ τὸ βλέμμα, ἔπειτα ἐξάγει ἐκ τοῦ κόλπου κλεῖδα καὶ ἀνοίγει αὐτό. Ηκίτρινη λάμψις τοῦ χρυσοῦ συναντᾶται μὲ τὸ ἄμαυρόν καὶ ἐρυθρωπὸν φῶς τοῦ λύχρου ἄλλα καὶ τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ λύχρου φωτεινότεροί εἶνε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ τοκογλύφου. Ποτὲ τίγρωως ἢ αἰγίης ἄματτα δὲν ἀπῆστραψαν ζωηρότερον πρὸ τῆς λείας. Ὁ σωρὸς ἐκεῖνος τοῦ χρυσοῦ, κέρμα πρὸς κέρμα ἀποταμιευθεὶς, εἶνε ὁ ὁ καρπὸς στερήσεων πολυχρονίων, συγκινήσεων σφοδρῶν, ἀγώνων ὑπερανθρώπων αἶμα καὶ ἰδρώτα περιέχει ἕκαστον νόμισμα, καὶ ἂν τὸ μέταλλον εἶχε φωνήν, πόσας ματαίας ἰεσίας, πόσους γόους θυμάτων ἠδύνατο νὰ διηγήθῃ! Καὶ θωπεύει ὁ φιλαργύρος τὸν Ὀπισκρόν τοῦ διὰ τοῦ βλέμματός καὶ διὰ τῶν χειρῶν πάλλει ἢ καρδία του σφοδρῶς καὶ τὸ κάτωχρον χεῖλος του μειδίασεν. Διατί; διότι ἀνεμνήσθη ὅτι τὴν ἐπαύριον ἢ περιούσια τοῦ ὀφειλέτου τοῦ θὰ εἰσεύρη ὀλόκληρος εἰς τὸ νεκρὸν ἐκεῖνο ἔλος τοῦ πλούτου. ὅτε αἰσθάνεται τὸ ἔδαφος σειόμενον ὑπὸ τοῦ πύργου του, αἱ ὑγροὶ τοῖχοι σαλεύονται, οἱ θόλοι κλονοῦνται ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του μετὰ βοῆς ἀπαισίας. Κραυγὴ βραγχῆ ἀνέρχεται ἐκ τοῦ στήθους καὶ ἰνῆσκει μετὰ βόγγου εἰς τὸν λάρυγγά του βυθίζει τοὺς δυνακὰς ἐντὸς τοῦ χρυσοῦ καὶ πίπτει ἀναίσθητος ἐπ' αὐτοῦ. Δὲν ἦτο λοιπὸν μυθολογία τῆς γῆς ἢ καταστροφή; ἰδοὺ ἢ στιγμὴ ἐπέστη. Καὶ ἢ φρικτὰ εἰκὼν τῶν καιομένων ἐν Ἄδου λεβήτων τῆς πίσης καὶ τοῦ θεῖου ἀναπαρήπεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀμαρτωλοῦ κενεῖ τοὺς ῥάβδους τοῦ ἤδη ἢ ὄση τῶν καιομένων σαρκῶν του καὶ ἐκ τοῦ τρόμου πίπτει ὡς κερκυνόβλητος.

Καὶ ἦτο δόνησις σειμοῦ, τινάγμός αἰφνίδιος τῶν σπλάγχμων τῆς γῆς.

Ἐπὶ τῶν ὀδοντωτῶν τοῦ πύργου ἐπάλξευεν περιφέρεται ὁ φρουρός. Τὸ νυκτερινὸν σκότος συγκρινεῖ ἢ γαλακτώδης διαύγεια τοῦ ἐνάστρου

οὐρανοῦ ὑποκάτω λιμναῖσι τὸ ὕδωρ τῆς πέφρου, ἐν ᾧ ἀνακινοῦνται ἐγγέλεις καὶ βότρυχοι εἰς τὸ στερέωμα ἐπιδεικνύουσι τὰ φωτεινὰ των συμπλέγματα οἱ ἀστερισμοί. Καλύθει τινὲς ταπεινὰ κοιμῶνται ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ πύργου, ὡς παιδιὰ ὑπὸ τὴν ἐφορείαν γίγαντος, πέραν δ' ἢ ἡμίχλη ὡς πέπλος περιβάλλει τὸ συναρπὸς δάσος. Καὶ περιέχεται ὁ στρατιώτης κρατῶν τὸ τόξον, ἐνῶ ἐκ τῶν ὤμων του ἐξαρτᾶται διὰ τελαμῶνος πλήρης βελῶν ἢ φαρῆτρα. Ἀνετρέφει εἰς τὰ ἄπλα ἐκ νεαρῆς ἡλικίας ἀκολουθῶν τὸν κύριόν του ἐπολέμησεν ἐν Ἰταλίᾳ, εἶδε τοὺς μακροκόμους Νορμανδοὺς καὶ ἀπέκρουσε πολλὰκις τῶν Σαρακηνῶν τὸν ἀνακλήν. Ἐν τῇ σιγῇ τῆς νυκτὸς βρυχάων ἀνατρέχει διὰ τοῦ νοῦς εἰς ἡμέρας παρελθούσας καὶ μίαν ἀνάμνησιν λυπηρὰ τῶ ἐπέρχεται. Ἡμέραν τινὰ μετὰ τῶν συντρόφων του διήρπασε μίαν μονήν, διότι αἱ ἐν αὐτῇ ἀσπλαγχνοὶ μοναχοὶ ἠροῦντο νὰ δώσωσι πρὸς αὐτοὺς πεινῶντας καὶ ἐξητλημένους τρόφιμα καὶ ἀνάκυσιν. Ἡ ἐνθύμις τοῦ βαρέος ἐκεῖνου ἀμαρτήματος τῷ ταράσσει τὴν ψυχὴν καὶ σέπτεται μετὰ λύπης ὅτι ὡς ἐκ τοῦ ἐπιμόχθου ἐπαγγέλματος του δὲν τῷ ἀπέμεινε καιρὸς νὰ ἐξελώσῃ τὸν θεῖον δι' εἰλικρινῶς μετανοίας. Ἐν τῷ ταῦτα διαλογίζεται λάμψις αἰφνίδια θαμβοὶ τὰ ὄμματα του καὶ κρότος φρικτὸς κλονίζει τὰ ἦσυχά του καὶ αἰθέρος στρώματα. Τὸ τόξον ἐκφεύγει ἀπὸ τὰς χειρᾶς του καὶ ὁ στρατιώτης πίπτει πρηγῆς, ψιθυρίζων « Ἰλλεος! »

Βολὴς φωτεινῆς διέσχισε τὸ στερέωμα καὶ καταπεσοῦσα ἐξεράγη εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ πύργου ἀπόστασιν.

Εἰς μίαν τῶν ταπεινῶν τῆς κώμης οἰκίῶν κατοικοῦσι δύο σύζυγοι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ πρὸ καὶ μετὰ τὴν θείαν ἐναράχωσιν ἢ ὀμόνοια ἀπαντίας ἀπεφάσισεν νὰ κατοικήσῃ ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, ὅψ' ἦν κατοικοῦσι δύο σύζυγοι, ἔχουσαν δὲ τὴν τὴν ἀδελφὴν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἢ ἐπικρατοῦσα μετὰ τῶν δύο συζύγων ἀρμονία εἶνε βιολία πρὸς τὴν ἀποτελούμενην ἐκ τῆς ἀνακρούσεως Στραδιδαρίου τετραχόρδου καὶ χύτρας διερρωγίως. Ὁ σύζυγος ἔχει ἀληθῶς μικρὰ τινα ἐλαττώματα φυσικὰ καὶ ὕλικα, ὅν τὸ κυριώτερον εἶνε ὅτι ὁ φάρυγξ του, ξηρότερος καὶ αὐτῆς τῆς Λεωφόρου τοῦ Πανεπιστημίου ἀπαιτεῖ τακτικὸν καταβρεγμα οἴνου, ἀρκούντως πολυδάπανον. Ἀλλὰ καὶ ἢ κυρία ἔχει τὸ ἰδίωμα, ὡς νεωτέρα τις ἀναγνώστρια ἐπιφυλλίδων νὰ ἀναλίσκηται ὡς κηρὸς ὑπὸ τὰ περιπαθῆ βλέμματα, θειεθῆ δὲ ἀνταλλάσσουσα ἐκφραστικῶν μειδίαμα μετὰ κομψοῦ τινος ἰσοκόμου. Ἦν ἔσπεραν ἐκεῖνην ἂν καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο αἰθρίας, ἢ οἰκιακῆ ἀτυμάραιρα ἦτο πλήρης ἢλεκτρισμοῦ. Ἡστράπτει τὰ ὄμματα

τῆς κυρίας καὶ ἐθρόντα ὑποκῶφως τὸ στήθος τοῦ κυρίου, ἢ δὲ ῥαβδός, ἢ τις ἀντιστρόφος πρὸς τὸ ἀρχαῖον λόγιον ἐν ᾧ τοιαύτης βροχῆς οὐδέποτε ἔμμενεν εἰς τὴν γωνίαν, ἐφρικτὰ ἀναλογιζομένη ὅτι ἔμελλε καὶ πάλιν νὰ κληθῆ εἰς τὴν ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν. Ἦδη ἢ πρώτη ἀψιμάχια ἐγένετο καὶ ὡς βέλη ἀντηλλάγησαν συρίζοντες μικροὶ λόγοι ἢ δὴ ἐκτείνεται ἢ χεῖρ τοῦ συζύγου εἰς τὴν γωνίαν ἢ δὴ ἢ κυρία ὀξύνει τοὺς δυνακὰς, παρασκευαζομένη εἰς κρατερὰν ἀμυναν, ὡς γαλῆ ἀντιτασσομένη εἰς τὴν ἐπιθεσιν μολοσσοῦ, ὅτε αἰφνης θόρυβος φωνῶν ἐγείρεται, ἀντηχοῦσι βήματα κατεσκευασμένα καὶ ἀπαισία ἐρυθρὰ ἀντανάλασις εἰσδύει διὰ τῶν θυρίδων καὶ φωτίζει τὴν αἰθουσαν. Πῶς ἐλησημόνησαν οἱ αἰθλιοὶ τὰς φοβερὰς καὶ ἐπισήμους στιγμὰς, ὡς διέρχεται ὁ κόσμος; πῶς ἐλησημόνησαν ὅτι ἢ ὀργὴ τοῦ Κυρίου ἐπικρέμαται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των; Κάμπτεται τὸ γόνυ τῶν δύο πολεμίων, οἵτινες νομίζοντες τὴν ἐσχάτην στιγμὴν ἐπελοῦσαν ἐναγκαλιζόμενοι καὶ ζητοῦσι παρ' ἀλλήλων συγγνώμην. . .

Καὶ ἢ αἰτία τοῦ θορύβου εἶνε πυρκαϊὰ ἐκραγεῖσα εἰς παρακειμένην οἰκίαν αἱ φωναὶ εἶνε αἱ τῶν ταλαιπώρων οἰκητῶν καὶ τὰ βήματα τοῦ πλήθους σπεύδοντος νὰ σβέσῃ ἢ ν' ἀπομονώσῃ τὸ πῦρ. . .

Ἐν τῷ μέσῳ τοιούτων συγκινήσεων παρήλθε τὸ φρικτὸν ἐκεῖνο ἔτος. Διέρρουσαν αἱ μῆνες, αἱ ἡμέραι, αἱ ὥραι καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐναγωνίως ἐμέτρουν τὴν πάροδον αὐτῶν. Δὲν εἶχον ἔτι ἐφευρεθῆ τὰ ὠρολόγια, ἀλλ' ὁ ἀγωνιώδης τοῦ στήθους παλμὸς συνῴδευε τὴν βραδείαν τοῦ χρόνου ροήν. Καὶ διεδέξαντο ἐν τοιαύτῃ πνιγηρᾷ προσδοκίᾳ αἱ ἐποχὰι τὰς ἐποχὰς. Ἦλθον οἱ καισῶνες τοῦ θέρους, ἦλθεν ἢ ἡμίχλη τοῦ φθινοπώρου καὶ ὁ παγετὸς τοῦ χειμῶνος. Τὸ ἔτος ἔβαινε πρὸς τὸ τέρμα του καὶ ὁ οὐρανὸς οὐδὲν προανήγγελε. Τί συνέβαινεν ἄρα γε; μετημελήθη ὁ ἀγαθὸς Πλάστης ἢ ἀπεκοιμήθη ὁ ἀρχάγγελος ὁ ἐντεταλμένος νὰ δώσῃ τὸ σύνθημα;

Καὶ ἰδοὺ ἀνέτειλεν ἢ τελευταία τοῦ ἔτους ἡμέρα. Ἀφοῦ ἢ καταστροφή ἔμελλε νὰ ἐπέλθῃ κατὰ τὸ ἔτος 1000 καὶ ἀφοῦ ἐκ τοῦ ἀπαισίου τούτου ἔτους ἀπέμεινε μίαν καὶ μόνον ἡμέρα, λογικὴ ἦτο ἢ συνέπεια ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ κόσμος ἔπρεπε νὰ καταστραφῇ. Ἀμυδρὰ τις ἐλπίς ἀληθῶς ἐτόλμα νὰ ἐπανατεῖλῃ ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ τὴν ἐπεσπίαζε παρευθὺς ὁ γνόφος τοῦ τρόμου. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, γέροντες καὶ πρεσβύτεροι, ἀκμαῖοι καὶ ἀσθενεῖς, σαφοὶ καὶ ἀμαθεῖς, πλούσιοι καὶ πένητες, οἰκαιοθελῶς θυσιαζόντες πᾶσαν διακρίσιν, ἦν ἔμελλε νὰ καταργήσῃ μετὰ τινος ὥρας ὁ κοινὸς ὀλεθρὸς, εἰς πᾶσαν πόλιν, εἰς πᾶσαν κώμην, εἰς πᾶν χωρίδιον συνέρρευσαν εἰς τὰς ἐκ-

κλήσιαις. Ἦσαν ὠχρὸι τὴν μορφήν, καταβεβλημένοι ἐκ τῆς νηστείας, τῆς ἀγρυπνίας καὶ τῆς μακρᾶς καὶ ἀκοιμήτου ἀγωνίας. Ἐγυνοῦπέτε εὐσεβῶς ὁ ποιμὴν παρὰ τὸν ἱππότην καὶ ὁ ρακένδυτος προσκυνητὴς παρὰ τὸν ἐπίσκοπον. Τὸ θυμίαμα ἀνῆρχετο κατὰ πυκνὰς τολύπας πρὸς οὐρανοὺς καὶ ἐξήρχετο ὀρηκῶδες ὡς στοναχὴ ὁ ψαλμὸς ἀπὸ τὰ στήθη, πιεζόμενα ἀπὸ τὸν μαλυθῆνον τοῦ τρόμου ἐπιτάτην πρὸ δὲ τοῦ λιθάνου καὶ πρὸ τοῦ ψαλμοῦ ἔφθανεν εἰς οὐρανοὺς ἢ προσευχῆ, ἦν ἐψιθύριζον ἐν συντηρῆ τὰ χεῖλη τοῦ πολιοῦ γέροντος, καὶ τοῦ ἀθῶου νηπίου, τοῦ σκαιοῦ στρατιώτου καὶ τῆς ἀδρόβης δεσποίνης, πάντων ἰκετευόντων τὸν Κύριον νὰ οἰκτεῖρῃ τὰ μετανοοῦντα αὐτοῦ πλάσματα. . .

Διήλθεν ἢ ἡμέρα ὀλόκληρος ἐν προσευχῇ καὶ συγκινήσει ἀρρήτῃ. Διέγραψεν ὁ ἥλιος τὴν συνήθη τροχίαν καὶ ἐπῆλθεν ἢ νύξ παγερὰ καὶ ἀστερόεσσα ὁ ἀστὲρες κατέλαβον ἕκαστος τὴν οἰκίαν θέσιν εἰς τὸ γαλανὸν στερέωμα, χωρὶς νὰ συνταραχθῶσιν ἢ νὰ παραμερῶσιν, ὅπως φανῆ ἄλλο τι ἔκτακτον σημεῖον. Τὸ πλῆθος παρεμεινεν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἢ ἡμίαι ἦσαν αἱ ὄδοι, αἱ οἰκαί, οἱ ἀγορὶ καὶ μόνον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους ἔλαμπον τὰ γοθηκὰ τοῦ ναοῦ παρὰ θύρας οἱ ψαλμοὶ διεκόπτοντο καὶ ἐπανελαμβάνοντο ἐκ περιτροπῆς ὁσάκις δ' ἐσίγων, ὁσάκις κατέπαυε καὶ ὁ ψίθυρος τῆς προσευχῆς, ἀποκαμνόντων τῶν χεῖλέων, ἱερὰ καὶ μυστηριώδης διεχύνετο σιωπῇ, ἢς ἐν μέσῳ θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀκούσῃ εὐκρινῶς τὸν παλμὸν τῶν ἀγωνιώντων στηθῶν. Ἐνίοτε ἠγείρετο αἰφνης μοναχὸς λευκοπώγων καὶ μὲ φωνὴν ἠλλοιωμένην ἐξώρριζε τοὺς πιστοὺς εἰς εἰλικρινῆ μετανοίαν. Καὶ τότε λυγμοὶ ἐξέφευγον τῶν χεῖλέων, καὶ αἱ χεῖρες ἐκινεῖντο τύπουσαι τὰ ἐμαρτωλὰ στήθη. Κεφαλαὶ τινες ἀνυπόμονοι προέκυπτον τῆς θύρας καὶ τὰ ὄμματα παρετήριον ἀπλήστως τὸν οὐρανόν ἄλλ' οὐδὲν ἀσύνηθες διέκρινον οἱ ἀστὲρες ἐσπινθηροβόλου, οἱ ἀστερισμοὶ μετέβαλλον βραδέως καὶ ἀνεπαίσθητος θέσιν, ὁ ἀμφίβουλος σελαγιμὸς τῆς ἐπταπότου πλειάδος προσήγγιζεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ θόλου καὶ τις διέκταν διέσχίζεν ἀστραπηδὸν τὰ οὐράνια πλάτη καὶ ἐξηφανίζετο εἰς τὸ ἀπειρον.

Ἦδη αἱ ἀλέκτορες ἀπὸ τοῦ πλησίον χωρίου ἀνήγγειλαν ὅτι ἢ νύξ βραίνει εἰς τὸ τέρμα τῆς ἡδὴ τὸ φῶς τῶν ἀστέρων ἤρχισε νὰ ὠχρῆσθαι καὶ ὑπόλευκος λάμψις ἐπεχύθη εἰς τοῦ οὐρανοῦ τὰ πέρατα. Οἱ ψαλμοὶ ἐπανεληθῆσαν μετὰ μείζονος προθυμίας, ὡσανεὶ τὰ πεπονημένα στήθη, ἀφ' ὧν ἐξήρχοντο ἀοράτως ἐξωγοῦνόντο. Καὶ ἢ ὑπόλευκος ὠχρότης τοῦ ἠρίζοντος ἐγένετο βαθμηδὸν γαλακτώδης ἔδυσαν ἀστερισμοὶ τινες καὶ ὑπὸ τὴν ἀσπινῆ λάμψιν τῆς ὑποφωσκούσης ἡμέρας τ' ἀόριστα σχήματα τῶν ἀντικειμένων ἤρξαντο νὰ γίνωνται εὐκρινῆ. Τὸ στή-

θας τῶν πιστῶν ἀνέπνεεν ἤδη μᾶλλον ἐλευθέρως τὸ μέτωπον τὸ καλυπτόμενον ὑπὸ συνένφου ὀδύνης ἠθροίσε καὶ εἰς τοὺς ἐρυθροὺς καὶ νυσταλέους ὀφθαλμοὺς ἠγάγεν ἢ προβαίνουσα τῆς ἐλπίδος λαμπηδῶν. Ἐπειτα διὰ μίαν ἐφάνη τὸ ῥόδινον τῆς ἡοῦς ἐρύθημα ἠκούσθη εἰς τὰ δάση τῶν στρουθίων τὸ φλόαρον τερέτισμα· οἱ τελευταῖοι τῆς οὐχίλης ἀτμοὶ διασκαδᾶσθησαν. Ζῶναι χρυσαί, πορφυραί, ἰώδεις, κροκωταί ἔβασαν τὸν ὀρίζοντα, συγκερασθεῖσαι καὶ ἀποτελέσασαι συμμιγῆς τις κρᾶμα ἐξαισιᾶς λαμπρότητος· αἱ ἀκρόρειαι ἐφάνησαν πυριφλεγεῖς καὶ ἀπὸ τοῦ λόφου προέκυψε γλυκὺ θυμὸς καὶ ζωηφόρος ὁ ἀναξ τῆς ζωῆς, ὁ ἥλιος! Καί, ὅταν αἱ ἀκτίες αὐτοῦ εἰσῆλθον διὰ τῶν θυρίδων τοῦ ναοῦ καὶ ὤχρισαν πρὸ αὐτοῦ αἱ κατακαλωθεῖσαι λαμπάδες, τότε ἀπὸ πάντων τῶν στομάτων ἐξῆλθε παρατεταμένως στεναγμὸς ἀνάκουφιστός, ἀναρῶροι φθόγγοι ἐγγυμῶσύνης ἐλυγίσθησαν τὰ γόνατα καὶ πάλιν, συννηνῶθησαν αἱ χεῖρες καὶ ὄσση ἀπέμεινεν ἐν τῷ στήθει φωνὴ ἠυλόγησε τὸ ὄνομα τοῦ Παύλου.

Τὸ ἔτος 1000 παρήρχετο ὁ κόσμος δὲν κατεστράφη· ὁ Θεὸς ἐλέησε τὴν ἀμαρτωλὴν ἀνθρωπότητα.

Ἦτο τῷ ὄντι ἡ στιγμή ἱερὰ καὶ ἐπίσημος. Ὁ ἀνατέλλων ἐκεῖνος ἥλιος δὲν ἐφώτιζε μόνον νέαν ἡμέραν, νέον ἔτος, νέον αἰῶνα. Ἐφώτιζε καὶ νέαν ἐποχὴν.

X. ANNINOS

EN PEYMA EN KINAI

Ἡμέραν τινὰ μὴ ἔχοντες ἄλλο τι νὰ πράξωμεν ἀπεφασίσαμεν νὰ γευματίσωμεν κατὰ τὸν Σινικὸν τρόπον ἐν τινὶ τῶν καλλιτέρων ἐστιατορίων τοῦ Πεκίνου. Ἀναχωρήσαντες λοιπὸν ἐκ τοῦ ξενοδοχείου, ἐν ᾧ διεμένομεν, διηυθύνθημεν ἐκεῖ, διερχόμενοι κυκῶνα ὀδίσκων καὶ παραδρόμιων καὶ βυδίζοντες διὰ μέσου οἰκίσκων καὶ καλυθῶν βρωμερωτάτων, ἐν αἷς ἐνδιαιτῶνται ἡ μᾶλλον σήπυνται πολλαὶ ἐκατοντάδες χιλιάδων ἐπαιτῶν μὲ τὰ φρικαῶδες ἀπόζοντα βόκητων, δηλητηριάζοντες διὰ τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν τῆν ἀτμόσφαιραν. Κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐξοδὸν τῆς αὐλῆς, ἐν ἣ τὸ ἐστιατόριον, ὑπάρχουσι σωροὶ ἀκαθαρσιῶν, προκατακλυσιμαῖοι σκελετοὶ λαχανικῶν, ὄστων προαιωνίων, παλλάμις ὑπὸ τῶν κυνῶν ἀνασκαλισμένων, καὶ καθ' ὅλου εἰπεῖν, εἰς ἐκάστην γωνίαν παντοδαπὰ ἀκύβηλα τόσον εἰς τὴν ὄσφρησιν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ὄρασιν ἀηδῆ, καὶ τῆς ὀρέξεως οὐχὶ πολὺ διεγερτικά. Πρέπει νὰ ἔχη τις τὸν στόμαχον ἀληθῶς γενναῖον ἵνα πεινᾷ ἀκόμη μετὰ τὴν διὰ τῆς αὐλῆς ταύτης διόδον. Εἰς τὴν θύραν τῆν ἐσωτερικὴν τοῦ καταστήματος καθήνται τειλοπόται

καὶ παύεται, οἵτινες φαίνονται ἡμιστά φροντίζοντες περὶ τῶν παρὰ τοὺς πύδας τῶν ἀνακαυμένων λοιμικῶν ἀναθυμιάσεων. Ἐλάθωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ θάρρος νὰ φθάσωμεν ἕως ἐκεῖ, ἀπὸ οὗ ἐθανυμάσσωμεν τὰς δύο γιγαντίους λυχνίας, αἵτινες κοσμοῦσι τὴν ἐξοδὸν καὶ τὴν ἐπιγραφὴν αὐτῆς: *Εἰς τὰς τρεῖς ἐξαιρέτους ἀρετάς!* Εἰσῆλθωμεν λοιπὸν ἐλπίζοντες ὅτι μία ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἀρετῶν θὰ εἴνε ἴσως καὶ ἡ τιμιότης καὶ ὅτι θὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἀπόδειξιν ὁ διευθυντῆς τοῦ ἐστιατορίου κατὰ τὴν πληρωμὴν τοῦ λογαριασμοῦ μας.

Μᾶς εἶχον ἐτοιμάσει δύο τετραγώνους τραπέζας καὶ ξύλινα θρανία περὶ αὐτάς, ἐφ' ὧν ἔσχον τὴν φροντίδα νὰ θέσωσι παχέα προσκεφάλαια. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀφίξίν μας ὑπηρετῆται σπευδούσι περὶ ἡμᾶς μὲ τειροδύχας ἐξ ἐρυθροῦ ἀμμολίθου καὶ κύπελλα ἐκ μεταλλοῦ λευκοῦ κοχλιαρία δὲν ὑπάρχουσι. Οἱ ὑπηρετῆται ῥίπτουσιν ὕδωρ θερμὸν ἐπὶ μίαν πρίλαυφύλλων τείου ἐντὸς ἐκάστου κυπέλλου, ἡμεῖς δὲ μὴ δυνάμενοι ἄλλως νὰ πράξωμεν ῥοφῶμεν τὸ ἔγχυμα ἐκ μικρᾶς τινὸς ὀπῆς κειμένης ἐπὶ τοῦ πόματος τῶν κυπέλλων μας. Ἀφ' οὗ δ' ἐρροφήσαμεν οὕτω τὸ τέϊον ἀνευ σακχαρώσεως, ἐξητήσαμεν νὰ μᾶς παραθέσωσι τὰ πρῶτα φαγητὰ. Συνέειπε δ' ἡ παραθέσας αὐτῇ ἐκ πληθῆος μικρῶν πλακουντιῶν μὲ ἄλειμμα, σακχαρωμένων, ἀλλ' ἀλίεστατων, ἐκ ξηρῶν καρπῶν καὶ κατ' ἐξαιρετικὴν πρὸς ἡμᾶς τιμὴν ἐκ χαβιαρίου τινὸς ἡ μᾶλλον εἰπεῖν ἀλμυροῦ ταριχεύματος, ἐν ᾧ ἐμπεριείχοντο ἀναμιξῆ ἐντῆρα, ἥπατα, σπλήνες ἰχθύων, πάντα δι' ὄξους τεταριχευμένα· εἶτα γαρίδες τῆς ξηρᾶς ἐψημέναι μὲ ὕδωρ ἀλατούχον, αἵτινες ὅμως οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ παχύται ἀκρίδες. Τὸ ἔδεσμα ταῦτο δὲν ἐν γρήσει ἐν πᾶσι τοῖς θερμοῖς κλίμασι· δὲν εἴνε ὅλως δυσάρεστον. Δὲν ἐτιμήσαμεν μεγάλως τὰ πρῶτον παρατεθέντα, τὰ ὅποια ὅμως ἀντικατεστάθησαν αὐθαρῆ διὰ ἄλλων.

Οἱ ὑπηρετῆται ἔθεσαν πρῶτον ἐπὶ τῆς τραπέζης πινακία ἡ μᾶλλον ὑποκυπέλλια, διότι ταῦτα ἔχουσι τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις, περιέχοντα ὄρυζαν διαφοροτρόπως παρασκευασμένην μετὰ μικροτάτων τεμαχίων κρέατος καὶ ἔχουσαν σχῆμα πυραμιδοειδές. Ξυλαρίδια δὲ συνοδεύουσι τὰ εὐγύλα ταῦτα βρώματα. Πῶς νὰ κάμωμεν; Πρέπει νὰ εἴνε τις Κινέζος, ἵνα δυνηθῇ νὰ φάγῃ μὲ τὰ δύο αὐτὰ ξυλαρία, ὧν τὸ ἐν στερεόν, κρατεῖται εἰς ἀκίνησιον μετὰ τὸ ἀντίχειρος καὶ τοῦ παραμῆσου, ἐν ᾧ τὸ ἔτερον κινήτων ἐργάζεται μὲ τὴν δεξιτῆν καὶ τὸν μέσον. Οἱ αὐτόχθονες φέρουσι τὰ ὑποκυπέλλια ὑπὸ τὰ χεῖλη των καὶ ὠθοῦντες διὰ τῶν ξυλαρίων τὴν ὄρυζαν καταβροχθίζουσιν αὐτὴν εὐγερέστατα· τοῦτο καὶ ἡμεῖς δις καὶ τρις ἐδοκιμάσαμεν νὰ πράξωμεν, ματαίως ὅμως, καθ' ὅσον ἐγελοῦμεν τόσον πολὺ, ὅστε μᾶς ἦτο ἀδύνατον

νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὰ μετὰ προσοχῆς· Δὲν ἠδυνάμεθα δὲ ἀφέτερον νὰ προδώσωμεν τὴν ἀξιοπρέπειάν μας τρώγοντες μὲ τὰς χεῖρας! Εὐτυχῶς εἰς ἐξ ἡμῶν, προνοητικώτερος, εἶχε φέρει μεθ' αὐτοῦ ἕνα ἐξοχικὸν σάκκον περιέχοντα κοχλιαρίον, περούριον καὶ μαχαίριον. Ἐκαστος ἐξ ἡμῶν βυθίζει διαδοχικῶς τὸ κοχλιαρίον εἰς τὸν πρὸ αὐτοῦ βῆλον καὶ τρώγομεν ἂν καὶ μετὰ τινος δυσπιστίας, διότι ἐξ ὄσων εἶδομεν ἔξω ἐφαναζόμεθα τί καθαρίτης θὰ ὑπάρχη καὶ ἐν τοῖς μαγειρείοις; Τέλος πάντων ἀναφαίνονται καὶ ἡττον μυστηριώδη φαγητὰ, ἰακίνης μάλιστα παστότητος, ὥστε νὰ χαρτασθῶσιν ἐξ αὐτῶν 50 πρόσωπα: ὄρνιθες, νήσσαι, ἀρνῖον κρέας, χοιρινὸν, λαγωαὶ ἐψημένοι, ἰχθύες καὶ βραστὰ λαχανικά. Παραθέτουσι ταυτοχρόνως οἶνον κοινὸν καὶ οἶνον ἐξ ὀρύζης ἐντὸς μικροσκοπικῶν κυπέλλων ἐκ πορσελάνης ἐξωγραφημένης. Εἰς οὐδὲν ἐκ τῶν ποτῶν τίθεται σάκχαρον, οὐδ' εἰς αὐτὸ τὸ τέϊον· τὸ δ' ἐπὶ χεῖρον εἴνε ὅτι φέρονται πάντοτε βράζοντα ἀκόμη! Τὸ γεῦμα περὶ ταῦτα διὰ ζωμοῦ, ὅστις εἴνε εἰδός τι καρκευμάτος.

Μᾶλλον κεχορτασμένοι ἢ εὐχαριστημένοι· θὰ προτιμῶμεν ἄλλα τινὰ Σινικώτερα φαγητὰ: φωλεὰς χελιδόνων ἡ μῦμα ἐκ ριζῶν ging-seng, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὰ περιζήτητα ταῦτα ἐδέσματα πρέπει τις νὰ παραγγεῖλῃ πολλὰς ἡμέρας πρότερον καὶ νὰ πληρώσῃ πολὺ περισσότερα. Ἠνάσσωμεν τὰ σιγὰρα μας καὶ παρατηροῦντες περιέργως περὶ ἡμᾶς ἐξητήσαμεν οἰνόπνευμά τι μετὰ σακχαροῦ.

Προϊούσης τῆς ὥρας, αἱ κατ' ἀρχὰς σχεδὸν κεναὶ αἵθουσαι πληροῦνται ὄλονεν ὑπὸ κατακαλωτῶν, οἵτινες ἀφ' οὗ λαβρὰ καὶ περιέργως μᾶς παρατηρήσωσιν ἐπιδίδονται εἰς τὰς συνήθεις αὐτῶν ἀσχολίας. Οἱ ὑπηρετῆται φωνάζουσι τερέτιζοντες ὑψηλοφώνητα τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἀξίαν ἐκάστου πληρωνομένου ποτοῦ ἢ τραγημάτος, ἄλλος δὲ τις ἰστάμενος παρὰ τῷ λογιστηρίῳ ἐπαναλαμβάνει αὐτὰ εἰς τὸν ἐκεῖ καθήμενον κύριον τοῦ καταστήματος.

Οἱ ἔμποροι παίζουσι παίγιόν τι εἶδος τοῦ παρ' ἡμῖν ὑπὸ τῶν παιδιῶν παιζομένου: πετάει πετάει τὸ πουλί. Εἰς ὕψον ἐναλλάξ τινὰς τῶν δακτύλων του, αἱ δ' ἄλλοι ὀφείλουσι νὰ μαντεύσωσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς του καὶ νὰ ὑψώσωσι ταυτοχρόνως μὲ αὐτὸν ἰσχυροῦς δακτύλους· ὁ δὲ ἐπιτυχῆων πίνει ἐν κύπελλον οἴνου ὀρύζης.

Ἐν τασούτῳ ἡ αἵθουσα ὄλονεν πληροῦται ὀσμων προκαλουσῶν ἀηδῶν, ἰδίως ἕνεκα τοῦ κενῶ τοῦ καταστρεπτικοῦ οἴσιου. Εἴνε ἡ ὥρα τῆς φοβερᾶς καὶ παρομιᾶδος ἐκείνης μεθῆς! Οἱ κωμῖοι μὲ κίτρινα χαρακτηριστικά, μὲ κεκοιλωμένους ὑπερβαλλόντως ὀφθαλμοὺς ἀποσύρονται εἰς μυστηριώδη δωματίδια ἀποκεχωρισμένα τράπον τινὰ, κεκαλυμμένα διὰ παραπε-

τασμάτων καὶ κείμενα εἰς τὸ βάθος ἐκάστης αἰθούσης. Ἐκεῖ φαίνονται οὗτοι ἀπονεναρχωμένοι καὶ ἐξηπλωμένοι ἐπὶ κλινῶν πολυτίμως κεκοσμημένων στηρίζοντες τὴν κεφαλὴν ἐπὶ προσκεφαλαίων ὑψηλῶν ἐκ σκληρᾶς ἰσπότρυχος.

Μὴ δυνάμενοι τὰ ὑπομείνωμεν περιπλῆον τὴν ἐπιβλαβὴ τοῦ δωματίου ἀτμόσφαιραν καὶ νὰ εἰσπνέωμεν ἀέρα τασούτῳ βαρύν, ἀνεχωρήσαμεν ἀναπολοῦντες τὴν χρυσὴν μας Εὐρώπην.

[Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ] Z. K. M.

Ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ SACHER-MASOCH

Πρὸ τινος ἐώρτασε τὴν εἰκοσιπενταετηρίδα τοῦ φίλου λογιχοῦ τοῦ σταδίου ὁ σλάβος τὴν καταγωγὴν μυθιστοριογράφου Λεοπόλδος von Sacher-Masoch, ὁ ἕτοχος ζυγγράφος τοῦ βίου τῶν ἐν Παλιῇ Σλάβων καὶ Τουρδαίων. Οἱ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς σύναργατοὶ τοῦ ὄνο τοῦ Sacher-Masoch διευθυνομένου διεθνῶς περιόδοι συγγράμματος „Auf der Höhe“, καὶ ἄλλοι ἄνδρες ἐπιφανῆ κατέχοντες θέσιν ἐν τῇ πολιτεῖ τῶν γραμμάτων προσήνεγον αὐτῷ πολυτίμους λιδοῦμας, περιέχον αὐτογράφους γνάμας, ἐξ ὧν ἀπανθίζομεν τινὰς ἐνταῦθα.

Ἀποτέλεσμα τῆς διανοητικῆς προόδου. Ἐστὶ ἡ καταστροφή παντός φανατισμοῦ. Οὐδαμῶς δὲ μειωθήσεται ἐκ τούτου ὁ φόρος τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ ἀληθοῦς, ἀλλ' οὐδέ τις πλέον θὰ πιστεύῃ ὅτι τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἀληθὲς ὑπὸ μίαν μόνον παρουσιάζονται μορφήν.

Ἐρνέστος Ρενάν.

Ἡ ἰδιοφυεὶς τέμνει ἰδίαν ὁδόν, ἀμεριμνώσα ἂν οἱ σύγχρονοι ἀκολουθοῦσιν αὐτῇ. Ὅτι ἐν τῷ παρόντι πολλάκις ὑπολαμβάνεται ὡς παρέρχουσις ἀπὸ τῆς εὐθείας, ἐν τῷ μέλλοντι θὰ θεωρηθῆται ὡς αὐτῇ ἡ εὐθεΐα.

Rudolf von Gottschall.

Ἡ πράξις τὸ πᾶν, ἡ δόξα οὐδέν.

Friedrich Haase.

Πρώτιστον καθήκον τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων ἀγωνιζομένων εἴνε νὰ θυσιασῶσι τὴν ἰδίαν ἐαυτῶν ἐλευθερίαν.

Ἐρρίκος Ροσσφόρ.

Αἱ συνταράξεις παρέρχονται, τὰ ἔργα μένουσιν. Ὁ εὐμοιρῶν μεγαλοφυΐας, λέγων δὲ τῷ αἰῶνι τοῦ τὴν ἀλήθειαν, οὐδέποτε θὰ λησμονηθῇ.

Αἰμίλιος Ζολᾶ.

Ο σκοπός τῆς τέχνης ἐστὶ πάντοτε ἠθικός. Οὐδαμῶς δ' ἐπιτρέπεται τῇ ποιήσει νὰ καταβιάσῃ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκυτῆν, ὥστε πρὸς χάριν ψευδοφιλοκάλου καὶ ἀνοσιῶς αἰσιολόγου αἰσθητικῆς νὰ παρουσιάσῃ ἀτέλη καὶ παραπεποιημένην εἰκόνα τοῦ κόσμου. Τὸ λεγόμενον καλὸν ἀποτελεῖ οὐχὶ τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ τὸ ἐξωτερικὸν εἶδος τῆς τέχνης.

Ἐδουάρδος Γρετζεβαχ.

Ἐκείνος εἶνε κοφώτατος ἀνὴρ, ὅστις ἐπίσταται νὰ λέγῃ ἐν καταλλήλῃ κριτικῶν πράγματα οἰκονομικῶν ἐννοούμενα, ἀπερ ὅμως οὐδεὶς ἄλλος εἶχεν εἰπεῖ· ἐκεῖνος εἶνε γνήσιος καλλιτέχνης, ὅστις ποιεῖ ἔργα, ἀπερ πάντες φρονούσιν ὅτι δύναται νὰ ποιήσῃ μετ' αὐτόν, ἀπερ ὅμως οὐδεὶς δύναται νὰ ποιήσῃ.

W. H. Richl.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐγένετο λόγος ἐν ὄμιλῳ λογιῶν ἀνδρῶν περὶ τοῦ κ. Π. διορισθέντος παρ' ἡμῶν καὶ ἑρῶς κοινὸν σκάνδαλον εἰς ὕψηλὴν κατηγορητοῦ θέσει. — Νὰ σὰς εἰπῶ, λέγει τότε ὁ κ. Ρ. καὶ ἐγὼ θὰ τὸν διώρῃζα ἂν ἤμην ὑπουργός. Ὁ Π. εἶνε ἀνθρώπος καθὼς πρέπει· ὁ μόνος ποῦ βοᾷ κατὰ τοῦ διορισμοῦ του εἶνε τῶ συγγραμμάτου, ἀλλ' αὐτὰ ἔχρυν τόσον μικρὰν σημασίαν!

Ἐλεγέ τις προχθὲς πρὸς τὴν κυρίαν Μ*, λόγου προκείμενου περὶ τῆς ἡλικίας τῆς:

— Καὶ ὅμως, κυρία, ἠξέυρετε ὅτι τινὲς σὰς δίδουν ἐπάνω ἀπὸ τὰ σαράντα;

— Μπα, καὶ τὰ δέχομαι ἐγὼ ὅταν μὰ τὰ δίδουν;

Τὴν προτεραιὴν μάχης ἀξιωματικὸς τις ἦλθε πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον νὰ ζητήσῃ τὴν ἀδειαν νὰ μεταβῇ νὰ ἴδῃ τὸν πατέρα του εὐρισκόμενον εἰς τὰς τελευταίας του στιγμὰς. — Πήγαίνε εἶπε πρὸς αὐτόν ὁ στρατηγός. «Υἱο μου τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου εἶνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς».

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ μωρός, ἅμα αἰσθανθῆ τὸ πρῶτον θαλπος, ἀπορρίπτει τὸ παλαιὸν του χειμερινὸν ἐπικνωφύριον. Ὅταν ἡ εὐτυχία ἀρχίσῃ νὰ σοὶ μειδίῃ, μὴ λησμονῆς τὸν καλὸν σου φίλον τῶν δυστυχῶν ἡμερῶν.

Ὅταν βράχος τις ἀποσπάται ἐκ τοῦ ὕψους ὄρους καὶ κατακυλιέται μετ' ὀρμῆς, δύνασαι ἀνευ κινδύνου τοῦ νὰ ἐκληφθῆς δειλός, νὰ παραμερίσῃς ἕνα τὸν ἀποφύγῃς. Καὶ ὅταν μανιώδης τις σοῦ ζητῆ ἀφορμὴν ῥήξεως, νομίζεις ὅτι ἡ τιμὴ σου ἀπαιτεῖ νὰ συνάψῃς ἀγῶνα μετ' αὐτοῦ;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Βαδίζει καὶ ἡ θάλασσα!

Αἱ πόλεις Ροζέττη καὶ ἡ Δαμιέττη, κτισθεῖσαι παρὰ τὴν θάλασσαν πρὸ χιλίων ἐτῶν, ἀπέχουσι νῦν αὐτῆς δύο μίλλια. Ἀπὸ τοῦ 1880 ἐν τῷ στομίῳ τοῦ Ροδανού, ἡ ξηρὰ προῦχθησε τρία μίλλια εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐν Βενετία τὰ ὕδατα κατὰ μικρὸν ἐλαττοῦνται, καὶ ἐλεύσεται κατ' ἀνάγκην καιρὸς, καθ' ὃν τὰς ὁδοὺς αὐτῆς ἀντὶ γονδολῶν θὰ διατρέχωσιν ἄμαζαι. Ἡ Ραβέννη, ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Στράβωνος, περιβάλλετο, ὡς ἡ Βενετία, ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Νῦν ἡ Ραβέννη ἀφίσταται τῆς θαλάσσης ἐν μίλλιον. Ἡ Ἀδρία ἐν Λαμβερδία, ἄλλοτε λιμνὴ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, εἰς ἣν ἔδωκε καὶ τὸ ὄνομα, ἀπέχει εἴκοσι καὶ πέντε χιλιάμετρα τῆς θαλάσσης. Ἀπὸ τοῦ 1804, ἡ θαλάσσια ἀκτὴ ἐν τῷ στομίῳ τοῦ Παδου, προῦχθησε πρὸς τὴν θάλασσαν δώδεκα χιλιάμετρα.

Ἄλλαχού, τὸνναντίον, ἡ θάλασσα εἰσβάλλει εἰς τὴν ξηρὰν, κατακαλύπτει διὰ τῶν ὕδατων αὐτῆς τὰς χαμηλὰς χώρας καὶ μεταβάλλει εἰς νήσους μέρη συννηνωμένα ἄλλοτε τῇ ἀκτῇ.

Ὁ κ. Gerhard Rohlfs, ἀποσταλθεὶς εἰς Ἀβυssiνίαν ὑπὸ τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς Γερμανίας μετ' ἐντολῆς, ἐγένετο δεκτός ἐν ἐπισήμῳ ἀκροάσει ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἰωάννου. Μετὰ τὴν προσφορὰν δὲ τῶν δώρων ὁ αἰθίοψ ἀναξ συνδιέλεξατο μετὰ τοῦ κ. Rohlfs περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Εὐρώπης. Καθὰ δυνάμεθα νὰ συμπράνωμεν ἐκ τῆς περιλήψεως τῆς συνδιαλέξεως ταύτης, ὁ Ἀβυσσινὸς βασιλεὺς ἔχει ἰκανῶς ἀσαφεῖς ἰδέας περὶ τῆς καταστάσεως τῶν διαφόρων Κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Διότι κατ' αὐτὸν, τὸ πρῶτιστον Εὐρωπαϊκὸν Κράτος εἶνε ἡ Ἑλλάς, ἣτις ἠνάγκασε τὴν Ρωσσίαν νὰ συμολογήσῃ εἰρήνῃν μετὰ τῆς Τουρκίας, ἐπεθύμει δὲ νὰ μάθῃ ἂν ἡ Γερμανία καὶ ἡ Ρωσσία συννηνωμένοι θὰ εἶχον τὴν ἰσχύϊν νὰ καταβάλωσι τὴν Ἑλλάδα. Τὴν Ἀγγλίαν δὲ καὶ τὴν Ἑλληνικὴν θεωρεῖ ὡς ὅλως δευτερεύοντα κράτη.